

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı
Spor Yönetimi Bilim Dalı**

**SPOR BİLİMLERİ ÖĞRENCİLERİNİN SPOR
OKURYAZARLIĞI AKADEMİK ÖZ YETERLİLİK VE
SOSYALLEŞME İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

MUSTAFA FADHİL HADİ JAWAD

**Danışman
Prof. Dr. Güner EKENCİ**

İstanbul – 2022

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Mustafa Fadhıl Hadi JAWAD

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Spor Bilimleri Öğrencilerinin Spor Okuryazarlığı Akademik Öz Yeterlilik ve Sosyalleşme İlişkisi

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 20.05.2022

Sayfa Sayısı : 57

Tez : Prof. Dr. Güner EKENCİ

Danışmanları

Dizin Terimleri : Spor Bilimleri, Spor Okuryazarlığı, Sosyalleşme

Türkçe Özet : Çalışmanın temel amacı spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı akademik öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeyi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Mustafa Fadhıl Hadi JAWAD

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı
Spor Yönetimi Bilim Dalı

**SPOR BİLİMLERİ ÖĞRENCİLERİNİN SPOR
OKURYAZARLIĞI AKADEMİK ÖZ YETERLİLİK VE
SOSYALLEŞME İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans

MUSTAFA FADHIL HADI JAWAD

Danışman
Prof. Dr. Güner EKENCİ

İstanbul – 2022

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Mustafa Fadhıl Hadi JAWAD

.../.../2022

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mustafa Fadhıl Hadi JAWAD'ın Spor Bilimleri Öğrencilerinin Spor Okuryazarlığı Akademik Öz Yeterlilik ve Sosyalleşme İlişkisi adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Antrenörlük Eğitimi anabilim dalı, Spor Yönetimi bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan

Prof. Dr. Güner EKENCİ
(Danışman)

İmza

Üye

Doç. Dr. Mustafa Can KOÇ

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Aydın PEKEL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

... / ... / 20..

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Çalışmanın temel amacı spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı akademik öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeyi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir. Çalışmanın diğer amacı ise spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeyinin demografik özelliklere göre değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda araştırmada ilişki tarama modeli ve nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul İli, Spor Bilimleri Fakültesi ve Beden Eğitimi Spor Yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise basit tesadüfî yöntemle seçilmiş (n=901) gönüllü öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak anket tekniği tercih edilmiş olup, katılımcıların, spor okuryazarlığı ölçeği, akademik öz yeterlilik ölçeği, sosyalleşme ölçeği ve kişisel bilgi formunda yer alan sorulara cevap vermesi istenmiştir. İstatistiksel analiz olarak, parametrik analizlerden bağımsız örneklem T, Oneway ANOVA ve Pearson Korelasyon analizlerinden faydalanılmıştır.

Sonuç olarak, cinsiyet değişkeninin spor okuryazarlığı farkındalığı, akademik öz yeterlilik ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyinde belirleyici bir rol üstlenmediği belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıflarına spor okuryazarlığı farkındalığı, akademik öz yeterlilik ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme ve liderlik boyutlarında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Spor yapma durumun spor okuryazarlığı farkındalığı ve akademik öz yeterlilik düzeyinde bir etkisi olmadığı, spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme boyutunda ise anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin bölümlerine göre spor okuryazarlığı farkındalığı, akademik öz yeterlilik ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme, liderlik ve aidiyet boyutlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Spor okuryazarlığı farkındalığı arttıkça spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyinin aynı doğrultuda arttığı, akademik öz yeterlilik düzeyi ile spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi arasında doğrusal bir ilişki olduğu ve spor okuryazarlığının akademik öz yeterlilik düzeyini açıkladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor Bilimleri, Spor Okuryazarlığı, Sosyalleşme

SUMMARY

The main purpose of the study is to evaluate the relationship between sports literacy, academic self-efficacy and socialization level of sports science students. The other purpose of the study is to evaluate the sports literacy, academic self-efficacy and socialization levels of sports science students according to demographic characteristics. In this direction, relational screening model and causal comparison model were used in the research. The population of the research consists of students studying at the Faculty of Sports Sciences and the School of Physical Education and Sports in Istanbul. The sample consists of volunteer students selected by simple random method (n=901). Questionnaire technique was preferred as the data collection tool, and the participants were asked to answer the questions in the sports literacy scale, academic self-efficacy scale, socialization scale and personal information form. For statistical analysis, independent sample T, Oneway ANOVA and Pearson Correlation analyzes were used.

As a result, it was determined that the gender variable did not play a decisive role in the level of sports literacy awareness, academic self-efficacy, and socialization with sports-based physical activity. It has been determined that there are differences in the dimensions of sports literacy awareness, academic self-efficacy and socialization with sports-based physical activity, personal and social integration and leadership. It has been found that doing sports has no effect on sports literacy awareness and academic self-efficacy, but there is a significant difference in the level of socialization with sports-based physical activity and personal and social integration. It has been determined that there is a significant difference in the dimensions of sports literacy awareness, academic self-efficacy and socialization with sports-based physical activity, personal and social integration, leadership and belonging dimensions according to the departments of the students. It has been determined that as the awareness of sports literacy increases, the level of socialization with sports-based physical activity increases in the same direction, there is a linear relationship between the level of academic self-efficacy and the level of socialization with sports-based physical activity, and sports literacy explains the level of academic self-efficacy.

Keywords: Sports Sciences, Sports Literacy, Socialization

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLOLAR LİSTESİ.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1.1. Okuryazarlık Kavramı	3
1.2. Okuryazarlık Türleri	5
1.2.1. Bilgi Okuryazarlığı	5
1.2.2. Bilgisayar Okuryazarlığı.....	7
1.2.3. Medya Okuryazarlığı	8
1.2.4. Ağ Okuryazarlığı	10
1.2.5. Teknoloji Okuryazarlığı	11
1.3. Okuryazarlık ve Eğitim.....	13
1.4. Yeterlilik	14
1.5. Öz Yeterlilik	14
1.5.1. Bilişsel Süreç	16
1.5.2. Motivasyonel Süreç	16
1.5.3. Duyuşsal Süreç	17
1.5.4. Seçimsel Süreç.....	17
1.6. Sosyalleşme Kavramı	18
1.7. Sosyal Becerilerin Gelişimi	19
1.8. Sosyalleşme Evreleri	21
1.8.1. Çocukluk Evresi	22
1.8.2. Ergenlik Evresi	22
1.8.3. Yetişkinlik Evresi	23

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli.....	24
2.2. Evren Örneklem.....	24
2.3. Veri Toplama Araçları	24
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu	24
2.3.2. Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği	24

2.3.3. Akademik Özyeterlilik Ölçeği.....	25
2.3.4. Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Ölçeği.....	25
2.4. İstatistiksel Analiz.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

SONUÇLAR VE ÖNERİLER	33
KAYNAKÇA	39

KISALTMALAR

N	: Katılımcı Sayısı
P	: Anlamlılık Değeri
SS	: Standart Sapma
SPSS	: Statistical Package For The Social Sciences
X	: Ortalama

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	7
Tablo 2. Katılımcıların Ölçek Alt Boyutlarından Aldığı Puanlarının Çarpıklık-Basıklık ve Kolmogrov Smirnov Testi Anlamlılık Düzeyi Sonuçları.....	7
Tablo 3. Katılımcıların Spor Okuryazarlığı ve Akademik Öz Yeterlilik Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistiği	8
Tablo 4. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Ölçeğinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistiği	8
Tablo 5. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	8
Tablo 6. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	9
Tablo 7. Katılımcıların Sınıf Düzeyine Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	9
Tablo 8. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Puanların Sınıf Gruplarına Göre Karşılaştırılması	10
Tablo 9. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Spor Yapma Durumlarına Göre Karşılaştırılması.....	10
Tablo 10. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	11
Tablo 11. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Sınıf Gruplarına Göre Karşılaştırılması.....	11
Tablo 12. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Puanların Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	12
Tablo 13. Katılımcıların Spor Okuryazarlığı ile Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Arasındaki İlişki	12
Tablo 14. Katılımcıların Akademik Öz Yeterlilik ile Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Arasındaki İlişki	13
Tablo 15. Katılımcıların Spor Okuryazarlığı ile Akademik Öz Yeterlilik Arasındaki İlişki.13	

ÖNSÖZ

Yüksek lisans çalışmamı hazırlarken bilgi ve tecrübesiyle her daim desteğini aldığım değerli hocam Prof. Dr. Güner EKENCİ'ye çok teşekkür ederim. Bunun yanı sıra yüksek lisans sürecim boyunca bana yardımcı olan hocalarımla hepsine çok teşekkür ederim.

GİRİŞ

Problem Durumu

Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte spor aktivitelerinin insan yaşamındaki önemi de giderek artmaktadır. Çünkü sporun toplumsal bir olgu olduğu ayrıca insanların fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkı sağlayan bilim dalı olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla spor bilincinin oluşturulması ve yaygınlaştırılması için teorik ve pratik eğitimin yanı sıra araştırma yönlü eğitim kurumları olan üniversitelerin önemini ortaya çıkarmaktadır. Sporun fiziksel ve zihinsel açıdan sağlıklı, değişime açık, bireyler yetiştirmek gibi amaçları olduğu bilinen bir gerçektir. Yaşantımızda kullanılan spor araç gereçlerinin seçiminde bilgi temelli kararlar verebilmeyi sağlayan yeterlilik düzeyi (Demir ve ark., 2019) olarak ifade edilen spor okuryazarlığı spor bilincinin oluşturulması için gerekli görülmektedir. Ekonomik ve teknolojik gelişmeler nedeniyle eğitimin kalitesi ve seviyesi her geçen gün artmakta; bu durum da eğitim gören öğrencilerin, görevler ve sorumlulukların artması ile sonuçlanmaktadır (Yıldırım, 2015a). Öğrencilerin görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmelerinin eğitim yönünden başarılı olabilmeleri için üniversite yaşantılarını doğru planlamaları gerekmektedir.

Spor bilimleri öğrencilerinin üniversite eğitimleri süresince yerine getirmesi gereken akademik özelliklerinin toplumsal spor bilincinin oluşturulması yönünde planlanması gerektiği düşünülmektedir. Sporun bireylerin sosyalleşmesine de katkı sağlaması ve gündelik yaşantının tüm yönlerini etkilemesi nedeniyle spor sosyal hayatta önemi bir konuma sahiptir. Bireylerin ve toplumun devamlılığına katkı sağlayan spor olgusunun yaygınlaştırılması ve günümüz ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için önemli sorumlulukları olan spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişki ve öğrencilerin demografik özelliklerine göre spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeylerinin değişimi merak edilmektedir.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeyi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir. Çalışmanın diğer amacı ise spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı, akademik

öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeyinin cinsiyet, spor yapma durumu, sınıf ve bölüm değişkenine göre değerlendirilmesidir. Araştırma amacı doğrultusunda hipotezler aşağıda açıklanmıştır.

Araştırma Hipotezleri

Hipotez: Spor bilimleri öğrencilerinin cinsiyetlerine göre spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik düzeyi ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme arasında farklılık vardır.

Hipotez: Spor bilimleri öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik düzeyi ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme arasında farklılık vardır.

Hipotez: Spor bilimleri öğrencilerinin sınıflarına göre spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik düzeyi ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme arasında farklılık vardır.

Hipotez: Spor bilimleri öğrencilerinin bölümlerine göre spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik düzeyi ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme arasında farklılık vardır.

Hipotez: Spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı ile spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme arasında doğrusal yönde bir ilişki vardır.

Hipotez: Spor bilimleri öğrencilerinin akademik öz yeterlilik düzeyi ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme arasında doğrusal yönde bir ilişki vardır.

Hipotez: Spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı ile akademik öz yeterlilik düzeyi arasında doğrusal yönde bir ilişki vardır.

Araştırmanın Önemi

Literatürde spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeyi arasındaki ilişkinin değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışmanın literatürdeki bir eksikliği gidermesi ve spor bilimlerine alanına katkı sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. Okuryazarlık Kavramı

Okuryazarlık kavramı en genel ifade ile alfabe ile yazılı metinleri okuma kabiliyeti ve yazabilme durumu olarak ifade edilebilir (Reinking, 1994). En temel özelliği ile okuryazarlık kavramı herhangi bir dildeki yazılı metinleri okuyabilme, okunanlardan anlam çıkarabilme ve tüm bunları kavrama yeteneğine sahip olunma durumunu ifade etmektedir. Okuryazarlığın günümüzde anlaşılan tanımına bakacak olursak, içinde yaşanılan toplumun anlamlaştırdığı bir takım iletişimsel simgeleri doğru bir biçimde kullanabilme konusunda yeterliliğe sahip olma durumudur (Kellner, 2001: 69). Okuryazarlık kavramı genel itibari ile toplum tarafından anlamlandırılan işletimsel simgelerin doğru bir biçimde kullanılmasına dayanan bir yeteneğe verilen isimdir. Toplum tarafından anlamlandırılmakta olan iletişimsel simge olma niteliği daha çok okuryazarlığı yenileyen, her çağın beklentilerine uygun bir şekilde açığa çıkan bir sistemdir (Önal, 2010:104-107). Buradan hareketle okuryazarlık, dönemin şartlarını ve gereksinimlerini karşılamakta olan bir beceri olarak ele alınmış olsa da dönemsel değişimlerde kendini ve anlamını yenilemekte olan bir kimliğe sahiptir (İşler, 2002:155-157).

Son yıllarda gelişen teknolojik imkânlar ve hayatımızda meydana gelen değişiklikler hayatın hemen her alanını etkilemiş olduğu gibi okuryazarlık kavramını da şöyle veya böyle etkilemiştir. Özellikle okuma, yazma, dinleme ve izleme gibi değişimler ve dönüşümler, bu zamana kadar süregelen okuryazarlık kavramı üzerinde de değişikliklere sebebiyet vermiştir (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010:284- 286). Tarihsel süreç incelendiğinde yaşam boyu öğrenebilme yardımı sayesinde toplumun her kesimine yazabilme ve okuyabilme olarak bir biçimde sunulmuştur. Bu durum okuryazarlık bağlamında bir başlangıç olarak kabul görmektedir. Günümüz bilgi çağında ise okuryazarlık, yenilikçi, güncel ve geleneksel çalışmaların bir bütünü olarak kabul edilmiş ve toplum nezdinde öyle algılanmıştır (İşler, 2002:155-157). Geleneksel bakış açısı ile birlikte eğitim, hem toplumsal olarak hem de bireysel olarak varlığını devam ettirme, bilgilerin nesilden nesile artırılmasını sağlama, bu sayede okuryazarlık kavramının ortaya çıkmasına katkı sunmuştur. Geçmişten genel bilgi ve

birikimlerin süzgeçten geçirilmek sureti ile değerlendirilmesi ile yaşama anlamlar yüklenmiştir. İlk etapta okuma ve yazma becerileri ile başlayan okuryazarlık eğiliminin kazanılmasında gerekli olan unsurlardan bir kaçısı aşağıda belirtilmiştir (Önal,2010: 104-105);

- Güncel bilgiler ve becerileri edinme
- Sahip olunan bilgileri davranışlara yansıtma
- Sistemleri kullanıp yerleştirebilme
- Bu sistemlerden yeni anlamlar oluşturabilme
- Bilgiyi kullanıp yeni düşüncelerin oluşumuna katkı sunma
- Çevreyi anlamlandırarak kişisel anlamlar oluşturma
- Gerçekleri görüp ifade edebilme ve konuşabilme

Bir başka biçimde ifade etmek gerekirse okuryazarlık kavramı dilbilimden öte bir yapıya sahiptir. İnsanların okuryazar kişiler olarak kimlikler kazanmalarına ön ayak olan bir yapıdır. Bundan dolayı okuryazar kavramı açıklanırken veya okuryazar olan kişiler anlatılırken sadece harflerin ses bilimsel karşılıklarının kullanılması yeterli olmamaktadır (İşler, 2002:155- 157). UNESCO'nun 1957'deki tanımını incelendiğinde okuryazar kişi "Günlük yaşamında anlayarak okuyup yazan kişidir". Bu tanımın akabinde 1966 yılında okuryazarlık kavramına yüklenen anlam "okuyup yazma sürecinin toplum nezdinde işlevli bir biçimde yürütülmesi" biçimindedir. Kavram üzerinde yapılan tanımlamalarda sosyokültürel, ideolojik ve politik varlığından bahsedilmiştir. Okuryazarlık üzerine yapılan tanımlar incelendiğinde genel itibari ile herkesin okuma yazma becerisine sahip olmanın önemine vurgu yaptığı, okuma ve yazma hakkının her insana verilmesinin gerekliliği, diğer kişilerle kurulan iletişimde okuryazarlık kavramının önemli bir etkiye sahip olduğu, iletişim ve etkileşim için mühim olduğu anlaşılmaktadır (Keefe ve Copeland, 2011:92-94). Disessa (2000) okuryazarlık kavramının üç biçimde oluştuğunu ileri sürmüştür. Bu noktada okuryazarlığın oluşması için oluşan ilk etki dış faktörlerden gelmektedir. Bu faktörler herhangi bir işaret, bilgi, materyal, sembol olabilir. İkincisi ise bu dıştan genel faktörlerin zihinsel bir süreçten geçerek düşünmeye dönüşme halidir. Bu aşamada bilgi, kavrama düzeyinden analiz, transfer aşamaları sayesinde doğru bir düşünce sentezi gerçekleşir. Üçüncü aşamada ise düşünceye dönüşen uyarıcılar sosyal hayatta bilfiil uygulanmaya konur. Bu noktada bilgi teorik olmaktan sıyrılmış ve uygulamaya dönüşmüştür. Okuryazarlık kişinin yaşama uyum sağlaması, problem çözme becerisi,

bilgiye dayalı bir biçimde kararlar alabilme, teknolojik aletleri kullanmadaki yetenek, bilgiye ulaşma noktalarını ve aşamaları kullanabilmek olarak kabul edilmektedir (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Bu tanımın içinde yer alan bireyler ise okuryazar kişiler olarak görülmektedir. Günümüz bilgi toplumlarının en önemli gerekliliklerinden biri okuryazar insan yetiştirmektir. Çünkü okuryazar bir insanın kendisine, yaşadığı çevreye ve ülkesine büyük katkıları bulunmaktadır (Güneş, 1997). İnsanların bilgi merkezli bir hayata doğru geçiş sağlaması, teknolojinin gerek alet edevat olarak gerekse de bilginin yoğun olduğu bir boyuta doğru evrilmesi bilgiye erişim aşamasındaki yaklaşımları da değiştirmiştir. Günümüzde bilgi çoktur ve hızlı bir biçimde ilerlemektedir. Bu hızda da üretilip tüketilmesi gerekmektedir. Bunun sebebi ise bilginin sürekli güncellenmesidir. Yeni bilgilere doğru yol almanın şartı da önceki bilgileri kullanmaktan geçmektedir. Bundan dolayı hayatın işlevselliği bağlamında bilgi, yaşam için gereklidir. Bu anlatılanlar neticesinde okuryazarlık kavramı bireyler ve toplumlar nezdinde zorunlu hale gelmiştir. Nergis (2011)'e göre okuryazar bireylere duyulan ihtiyaç bilgi toplumunun bir şartıdır. Bu bakış açısına göre okuryazarlık, hayatın tüm alanında sorgulama, düşünme, planlama yapmayı elzem hale getirmektedir. Bilgi toplumunda mihenk taşı bilgi ise okuryazarlık kavramı oldukça önem arz etmektedir. Bilgi okuryazarlığını farklı olarak Altun (2005) tanıma, değerlendirme, seçebilme kavramlarıyla yan yana getirmek sureti ile kullanma yoluna gitmiştir.

1.2. Okuryazarlık Türleri

Okuryazarlık kavramı yaşamın tüm alanlarında bulunduğu için bir takım türleri de ortaya çıkmıştır. Söz gelimi yaşam için gerekli olan bilgilere sahip olma ve onları kullanma olarak bilgi okuryazarlığı, toplumu oluşturan unsurlar ve bu unsurların nedenlerini, sebeplerini araştıran kültürel okuryazarlık, olaylara, durumlara, olgulara bakabilmeyi amaçlayan evrensel okuryazarlık bunlardan birkaçıdır (Gürtekin, 2019).

1.2.1. Bilgi Okuryazarlığı

Günümüzde mevcuttaki teknolojik ilerlemeler neticesinde bilgi toplumunun oluşmasına, bilgiye ulaşmak insanlar açısından kolay olmasına sebep olmuştur. Bilgi okuryazarlığı bilgiyi fark etme, ona ulaşma, analiz etme, ortaya çıkan problemlere bir takım çözümler geliştirme gibi unsurları içermektedir (Akkoyunlu,

2008). Mevcutta bulunan bilgilerin tümü düşünöldüğü zaman eleştirel bir şekilde değerdendirebilme, analiz kabiliyeti ve sentez yapabilme gücü ile doğru bilgiye ulaşılması bilgi okuryazarlığının vazgeçilmezidir (Polat ve Odabaş, 2008). Bilgi okuryazarlığı kavramı 1970'li yılların başında iyiden iyiye kendini göstermeye başlamış ve o günden itibaren artan teknolojik gelişmelerle birlikte kendini daha fazla hissettirir olmuştur (Kızılaslan, 2007: 18). Bu durum ortaya çıkarmaktadır ki dijital hale gelen ve gittikçe küreselleşmekte olan dünya diğer okuryazarlıklar üzerinde de etki sahibi olmaya başlamıştır. İnsanoğlu kütüphanelerden sanal kütüphanelere, kitaplardan sanal kitaplara, kâğıttan ekrana geçir yaparak bilgi okuryazarlığını sürekli güncellemeye devam etmiştir. Geleneksellikten ayrılıp, dijital yaşamla iç içe olan okuryazarlar, insanların bilgiye ulaşma evresinde izledikleri metotlarda farklılığa gitmelerini zorunlu kılmıştır. Ulaşmak istenen bilgiye bilgi iletişim teknolojileri ile ulaşmanın daha pratik olduğunu fark eden insan, bilgisayar, bilgi iletişim teknolojileri, teknoloji, ekran okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık özelliklerini de bu bağlamda geliştirme ve pratik hale getirme yoluna gitmiştir. Hayatın akışında meydana gelen bu değişimler, öğrenim hayatında da kendini gösterir olmuştur. Bunun neticesinde ise yeni okuryazarlar yetişmeye başlamıştır. Okuryazar yetiştirmenin birinci kuralı ise yetiştirecek olan kişinin de okuryazar olmasıdır (Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2003). Bilgi çağı olarak anlamlandırılan çağımızda bilginin boyutu inanılmaz noktalara gelmiştir. Dünyadaki icatların çoğu son yirmi yüzyılda yapılmıştır. Her sene basılan kitapları takip etmek, filmleri izlemek çok zor bir hale gelmiştir. Fakat internetin hayatımızda egemen hale gelmesiyle birlikte bu yapılara ulaşmak daha kolay hale gelmiş ve elektronik veri tabanları, e-kitap teknolojileri ile kaynaklara ulaşma noktasında zamandan ve mekân kavramları ortadan kalkmıştır. Artık dünyanın neresinde ne varsa bir tuşla ulaşmak mümkün hale gelmiştir. Hal böyle olunca bilgiye ulaşmak kadar ulaşılan bilginin sağlıklı olup olmamasının değerdendirilmesi de önem kazanmıştır. Bu işlem esnasında ise aşağıdaki bakış açıları doğru bilgiye ulaşmayı kolaylaştırır (Anunobi ve Azikiwe, 2015: 21-22);

- Bilginin kaynaklarına bilinçli bir biçimde ulaşım
- Olaylara ve durumlara seçici yaklaşma
- Eleştiri tarzında bakış açısına sahip olma
- Bilgiye yeni baştan ulaşım

- Değerlendirme yapabilme kabiliyeti
- Kaynakların mukayesesi

Bilgi okuryazarlığı kavramı gerek yazılı gerekse de görsel medyayı tanıyabilme, istenilen bilgiye bu kanallar aracılığı ile ulaşabilme, değerlendirebilme yapabilme ve seçim yapabilme kabiliyeti olarak anlaşılabilir. Bilgi okuryazarlığı kavramı geleneksel ve okuryazarlık kavramlarını genişletmekte iken onlardan ayrılan yönleri de bulunmaktadır. Onlardan ayrılan yönü aktif katılım ve istenilen bilginin seçilip yeniden ulaşılabilmeye dayanmasıdır. Bilgi okuryazarlığı denildiğinde hem geleneksel manada kütüphaneden bilgiye ulaşılabilmeyi hem de internet ortamındaki bilgilere ulaşma anlaşılır. Bilgi okuryazarlığı ile harmanlanmış birey her iki mecrada da etkili ve istediğine ulaşır kimlikte olmalıdır.

1.2.2. Bilgisayar Okuryazarlığı

Bilgisayar okuryazarlığı kavramı çoğunlukla bilgi okuryazarlığı kavramı ile karıştırılmakta olan bir kavramdır. Ancak bilgi okuryazarlığı genel itibari ile bilgiyi edinme, onu işleme koyma yeteneği ve sentez yapmaya kitlenirken; bilgisayar okuryazarlığı kavramı bilgisayar kullanma becerileri ile ilgilenmektedir. Horton (2008) bilgisayar okuryazarlığı kavramını bilgisayarı ve bilgisayar ile alakalı donanımları etkili bir biçimde kullanma becerilerini içermektedir. Bu noktada bahsi geçen bilgisayarı etkin ve doğru bir biçimde kullanma kabiliyeti, bilgisayarı açma, kapama, çıktı alma vb. işlemlerin yanı sıra kelime işlemciler, veritabanı yazılımları, program kullanma vs. kapsamaktadır (Çetin, 2016: 668). Bireylerin temel bilgisayar becerilerine haiz olmaları ve bununla birlikte bu bilgileri hayatlarında kullanmaları oldukça önemli olmaktadır. Aslında bu durum da bilgisayar okuryazarlığını ortaya çıkarmıştır. Günümüzde işverenler bilgisayara okuryazarlığı kavramının önemine vurgu yaparak oldukça önemli olduğunu söylemişlerdir (Anderson ve Klassen, 1981). Temel bilgisayar becerilerine sahip olan bilgiye erişmek, bilgisayarla günlük yaşamda yaşam kalitesini artırabilmek veya eğlence maksadını güderek kullanabilen, bilgisayar ile alakalı ülkemizde ve dünyadaki gelişmeleri ve yenilikleri takip eden kişilerin bilgisayar okuryazarı olduğu ifade edilebilir (Yazıcı, 2006). Bilgisayar teknolojisinde ortaya çıkan sürekli değişim, bu kavramın bir anda öğrenilen veya kısa bir eğitim sonunda tamamlanan bir kavram olmadığını hayat boyu bu eğitimin devam etmesinin

önemli olduğunu açıkça göstermektedir. Yazıcı (2006) bilgisayar okuryazarı olabilmek için gerekli şartları aşağıdaki gibi açıklamıştır.

Okur;

- Temel bilgisayar kavramları
- Sıklıkla kullanılan bilgisayara dair terimler
- Bilgisayarların kısa tarihi geçmişi
- Bilgisayarların genel sınıflandırılması
- Bilgisayarların genel itibari ile çalışma prensipleri
- Bilgisayarların mevcut kapasiteleri ile ilgili işlemler
- Bilgisayarların donanımları ve çevre birimleri
- Bilgisayar ağları hakkında bilgi birikim

Yazar;

- İnternetin kullanılması
- Programlama kavramları
- Yazılımlar
- Uygulamaların bazılarını temel amaç ve kullanımları
- Programlama

Yukarıdakilerin bilinmesi bir kişiyi bilgisayar okuryazarı dairesi içinde kabul etmemize yardımcı olacaktır. Sayılan özellikler bilgisayar ile alakalı bilinmesi gerekli olan temel maddelerdir. Bilgisayar okuryazarı olan bir kişi karşılaştığı probleme veya ulaşmak istediği bilgiye ilişkin ne tür, hangi mecralarda, ne sıklıkla araştırma yapması gereni bilen ve doğru bir biçimde uygulayabilir.

1.2.3. Medya Okuryazarlığı

İlk ortaya çıkış evresinde “Medya Eğitimi, Medya Pedagojisi, Medya Öğretimi” olarak nitelendirilen kavram günümüzde medya okuryazarlığı biçiminde ifade edilir olmuştur (İnal, 2009: 10). Medya okuryazarlığı kavram olarak incelendiğinde medya mesajlarına ulaşabilme, ulaşılan bu mesajları doğru algılayabilme ve yeni mesajlar üretebilme yeteneğinin mevcut olması ilk koşuldur. Parker (2009) medya okuryazarlığı kavramını, gelen mesajların ayrıntılı bir biçimde okunarak eleştirel bir gözle değerlendirmeye tabii tutulması, varsa gizli anlamların anlaşılması ve yeni mesajlar üretebilmek olarak algılamıştır. Mora (2008) ise medya okuryazarlığı eğitimini

çocukları, gençleri ve yetişkin bireyleri medyanın mevcut olumsuz etkisinden korumak için sorgulayıcı ve rasyonel bir bakış açısı ile değerlendirmelerini sağlayan bir uygulama olarak tanımlamıştır. Özel (2018) medya okuryazarlığının klasik medyadan farklılaştığını dile getirerek, medya okuryazarlığının genel itibari ile bir mesajın oluşumu evresindeki amaç ve o mesajın oluşumundaki aşamalar olarak tanıtmıştır.

İletişim sürecinde bir ileti ve bu iletiyi gönderen ve iletiyi alan kişi veya kişiler, bunun yanı sıra mesajın iletileceği kanal bulunur. Medya okuryazarı, televizyon, radyo, gazete, dergi, internet gibi medya kanalları vasıtası ile gönderilmekte olan iletileri akıl ve mantık sürecinden geçirmek sureti ile bu mesajların farkında olan kişidir. Bu bilince ise ancak doğru ve tutarlı bir eğitim sonucunda erişir.

Jols ve Thoman (2008) medya okuryazarlığı kavramının ne olup ne olmadığını ilişkin şu maddeleri geliştirmiştir;

- Medya okuryazarlığı medyaya saldırı değildir fakat medyaya yönelik eleştirileri içerir
- Medya okuryazarlığı medya ile ilgili etkinlikleri ve projeleri içerir. Fakat salt bundan ibaret değildir.
- Medya okuryazarlığının konusu sadece videolar, CD-ROM'lar veya medya içerikli materyaller değildir.
- Kendisini medya okuryazarı olarak addeden bir kişinin bununla beraber medya ve medya mesajlarının yapısı ve kültürümüz üzerindeki etkilerini de incelemesi gerekir.
- Medya okuryazarlığı genel itibari ile politikayı, gündemi, önyargıları ve yanlışları takip etmek değildir. Bununla birlikte bu olayları “normalmiş” gibi göstermekte olan sistemin sorgulanmasını gerektirir.
- Medyada sunulan mesajları yalnızca bir kişinin penceresinden incelmek doğru değildir. Çünkü medya farklı görüşlere ve bakış açlarına sahiptir. Medya okuryazarı bu bakış açılarında ulaşmak mecburiyetindedir.
- Medya okuryazarlığı “sakın seyretme” demek değildir. Medya okuryazarlığı dikkatlice, anlayarak ve eleştirel bakarak seyret demektir.

Medyayı okumayı doğru öğrenen ve bilen bireyler bütün medya araçlarından gelen iletileri, okuduklarını, gördüklerini ve duydukları bilgileri medya okuryazarı

olmayan kişilere göre daha iyi sentez edebilirler. Mesajların oluş süreçlerine ve maksatlarına hâkim olduklarından da doğru mesajı üretme konusunda daha başarılıdırlar (Çeliköz ve Çeliköz, 2018: 263). Medya okuryazarı olan bireyler genel itibari ile okuyan, araştıran, gördüğü her bilgiyi direk kabul etmeyen, onun nedenini ve başlangıcını sorgulayan kişilerdir. Medya okuryazarlığı bireye eleştirel düşünme kabiliyeti kazandırır.

“Hong Kong Medya Eğitimi Savunular Birliği” medya okuryazarlığının bireye kazandırdığı olumlu özellikleri şu şekilde açıklamıştır (Görmez, 2014: 141):

- Medyanın etkisi konusunda eleştirel farkındalık
- Medyanın kullandığı faaliyet ve teknikleri fark edebilme
- Çeşitli medya iletilerini analiz edebilecek yetenekleri fark edebilme
- Medyanın performansını değerlendirmek için eleştirel bir standarta başvurma
- Medya yolu ile öğrenme
- Yaratıcı bir ifade gücü
- Medyanın performansını kimi zaman eleştirmek ve düzeltilmesi gerekli yerleri düzeltmek
- Medya yolu ile öğrenilenleri uygulamaya koyma

Yukarıdaki anlatılan niteliklerin bireyde olması iyi bir okuryazar kimliğe sahip olmasını sağlamaktadır. Bu sayede toplumun özelliklerini bilen, kendini yetiştirmiş, edinilen bilgiyi sorgulama cesareti olan, medya araçlarını kullanma konusunda yetenekli bireyler yetiştirmek mümkün olabilir.

1.2.4. Ağ Okuryazarlığı

Ağ okuryazarlığı kavramı incelendiğinde “İnternet okuryazarlığı” ve “Web okuryazarlığı” gibi kavramlarla birlikte kullanılmakta olduğu görülmektedir. Ağ ortamında bilgiyi bulmak, bilgiye ulaşmak ve bilgiyi kullanmak ile alakalı tüm süreçleri kapsamaktadır (Bawden, 2001, s. 230).

Ağ ortamındaki bilgiye erişimin sağlanması ve kullanılması ağ okuryazarlığı becerileri ile alakalı bir durum olduğu için ağ okuryazarlığı aslında bilgi okuryazarlığının bir parçası ve ön şartı olarak kabul görmektedir. Buna benzer bir ilişkiyi ağ okuryazarlığı ve bilgisayar okuryazarlığı arasında da kurmak zor olmamaktadır. Bilgisayar

okuryazarlığı ađ okuryazarlığının bir ön şartı olarak kabul edilebilir (Kurbanoglu, 2010).

1.2.5. Teknoloji Okuryazarlığı

Önceki çağlardan bugün yaşamakta olduğumuz zamanlara kadar teknoloji ve bilim birbirlerini etkilemekte olan iki olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Bu iki olgu da bünyelerinde barındırdıkları süreçleri ile alakalı birbirlerine benzemekte olan iki kavramdır. İki kavramın birlikte ele alınıp değerlendirilmesi insan hayatına birçok kolaylıklar getirecektir.

Teknoloji okuryazarlığı;

- Teknolojinin tam olarak ne anlama geldiğini anlamaya çalışmak
- Teknolojinin çalışma prensiplerini fark etmek
- Ortaya yeni olarak çıkan teknoloji ile alakalı gelişmeleri anlamak ve takibini sağlamak
- Günceli takip etmek
- Yenilikleri insan hayatına egemen kılmak
- Değerlendirebilme becerisine sahip olmak gibi etkilere sahiptir.

Teknoloji okuryazarı olarak nitelendirilen bir kişi ise teknolojiyi kullanma konusunda becerikli, onu kontrol edebilen, değerlendirme gücüne sahip olan ve doğru bir biçimde anlamlandırma kabiliyetine sahip olan kişidir (Durmaz, 2011).

Genel itibari ile teknoloji okuryazarlığı kavramından anlamamız gereken durum, beceri odaklı olarak ele alındığı zaman bir takım boyutlara sahip olduğudur. Bunlar, bilgiye erişme imkânı, olaylara ve durumlara eleştirel ve doğru bir biçimde bakabilme ve doğru kararlara ulaşabilme olarak ifade edilebilir. Teknoloji okuryazarlığına sahip olan, kendini bu biçimde yetiştirmiş olan bir kişi, çevre, insan, hayatını idame ettirdiği toplum ve ortaya çıkarılan teknolojik gelişmeler arasındaki ilişkiyi fark edebilme; yetenek boyutu teknolojiyi doğru, tutarlı, gerektiği ölçüde, bilime uygun bir şekilde kullanabilme becerisi, eleştirel bir bakış açısına sahip olma ve bu bilinçle olaylara yaklaşabilme ve karar verme teknolojinin ve teknolojik gelişmelerin artı ve etki yönlerini doğru okuyup bir takım kararlara ulaşabilme konusunda yeterli donanıma sahip olduğu varsayılmaktadır.

ITEA (2007) teknoloji okuryazarlığı standartlarını beş ana kriterde değerlendirme yoluna gitmiştir;

- Teknolojinin Doğası: Teknoloji kavramının ihtiva ettiği amacı tam anlamıyla fark edebilme, kavramın kökeni ve disiplinler arası ilişkiler kurmak maksadıyla akıl yürütebilme,
- Teknoloji ve Toplum: Teknolojinin yaşanılan çevre üzerinde ne gibi bir etkiye sahip olduğunu anlayabilme, ekonomik etkileri ile ele alma, sosyal, politik, kültürel ve toplumsal değişim ve gelişmeler esnasındaki rolü ve kullanımı konusunda bilinç sahibi olma,
- Tasarım: Tasarımın özelliklerini görebilme ve yorumlayabilme, mühendisliğin tasarım noktasıyla alakalı fikir üretebilme, sorun çözebilme,
- Teknolojik dünya hakkında kabiliyetler: Tasarım sürecini tanıyıp uygulamaya ehil olma, teknolojik ürünlerin içinde bulunduğu sistemleri doğru ve tutarlı bir biçimde değerlendirebilme ve bunlardan yararlanabilme,
- Tasarlanmış dünya: Tarım sahasında, sağlıkla alakalı durumlarda, enerjide, ulaşımda, iletişim inşaat, bilgi gibi alanlarda doğru bir bakış açısına sahip olabilme (Debbağ ve Fidan, 2019).

Teknoloji okuryazarlığı kavramının önemi incelendiğinde, bireyler sadece basit bir kullanıcı olarak görülmemekte, aynı zamanda onların ülkenin teknolojik gelişimini oluşturma noktasında katkı sağlayacak olan potansiyeller olarak algılanmakta oldukları görülecektir. Teknoloji kendi içeriğinde verimli okuma, yazma, araştırma ve bilgi paylaşımı gibi etkilere sahip olduğundan iyi bir teknoloji okuryazarının bu sayılanlara meraklı olması gerekmektedir.

Teknoloji okuryazarlığı sayısal uçurumu azaltmaktadır. Toplumlarda dezavantajlı grupların ve bireylerin teknolojiye ulaşma noktasında açığa çıkan sayısal farkın minimum seviyeye indirgenmesi, teknolojik yoksulluğun önlenmesi teknoloji okuryazarlığı ile mümkün hale gelebilir. Sayısal uçurum beraberinde birçok olumsuzluklar ve sorunlar da getirdiğinden n bu eşitsizliğin üzerinde önemle durulması çok önemlidir. Teknoloji okuryazarlığı sayesinde toplumsal refah düzeyi de yukarıya taşınıp, bireylerin hayatlarında daha mutlu olmaları sağlanır. Teknoloji okuryazarlığı insanların sosyal değişimlerle başa çıkmasını daha kolay hale getirerek

onların yaşamdan aldıkları keyif, haz oranının artmasına katkı sunar. Vatandaşların temel vatandaşlık görevlerini icra etmelerini kolaylaştırır. Teknoloji okuryazarlığı bireylerin karar vermesini, verdikleri kararların arkasında durmalarını sağlar. Bunun yanı sıra ekonomik büyümeyi ve modern iş hayatını destekler. Toplumdaki bireyleri yeniliklere ve değişimlere karşı hazır hale getirir. Hayatın her alanında olan teknoloji, teknolojiye dayalı ekonomi ile daha iyi bir seviyeye getirilebilir (Holland, 2004).

1.3. Okuryazarlık ve Eğitim

İçinde yaşamakta olduğumuz çağın bilgi çağı olması, teknoloji ile harmanlanmış bilgi çağına dönüşmesi okuryazarlığı belirli bir kesim yerine toplumun tür fertleri tarafından incelenmesi gereken bir konu haline getirmiştir. Bu durum dünyadaki bütün ülkelerin olduğu gibi Türkiye'nin de gündeminde bulunmaktadır (Önal, 2010).

Okuryazarlık süreci düzgün bir biçimde okunduğunda uzun ve geniş bir yol olduğu görülecektir. Bu yolda bir takım kazanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

- Bu noktada bahsi geçen ihtiyaçlar;
- Görme ihtiyacı
- Kendini doğru bir biçimde ifade etme gücü
- Çevre konusunda bireysel anlamlar yükleyebilme ve çıkarımlar yapabilme
- Bilgiyi güncel tutma
- Bilgiyi yaşamda kullanma ve yaşam için çıkarımlarda bulunma
- Sistem kavramını tam manasıyla fark edebilme
- Parçalar arasındaki iletişimi ve etkileşimi doğru bir biçimde kurabilme
- Parçalar arası etkileşimi anlayabilme
- Sistem ile alakalı yeni anlamlar geliştirebilme vs.

Eğitim sistemlerinde de farklı ve çoklu uygulamalar açığa çıkabilir. Çoklu zekâ, çoklu öğrenme ortamı, çoklu bakış, disiplinler arası bakış bunlara örnek olarak gösterilebilir. Kişilerin ve toplumların hayatında kendine yer etmiş okuryazarlık, onlara önemli kazanımlar sağlayabilir. Bununla birlikte çok farklı okuryazarlık anlayışları da açığa çıkabilir. Günümüzde kullanılan okuryazarlıklar; birden fazla biçimde sınıflandırılabilir. Bu türlerin ortaya çıkmasında bireylerin sosyal statüleri, bakış açıları, hayattan beklentileri ve ilgi alanları etkili olmaktadır. Bireyler farklı farklı okuryazarlık türlerinde yeteneklerini açığa çıkarabilirler. Bu durum onların ilgi alanlarının farklılaştığını gösterir (Önal, 2010).

Eğitimin ülkemizde önemli bir konuma gelmesi için bir takım gereklilikler bulunmaktadır. Bu gerekliliklerin başında da okuryazar sayısındaki artış ve araştıran, sorgulayan birey yetiştirmek gelmektedir. İyi okuyan, bilgiyi arayan, hayatı ve amacını sorgulayan, bu konuda önceki insanların görüşlerinden faydalanan, teknolojik araçları kullanma konusunda yetenekli bireyler ülkesi için fayda sağlayan insanlardır. Bu kişiler okuryazar kimliği ve özelliği taşıyan insanlardır.

1.4. Yeterlilik

Yeterlilik ifadesi birden fazla biçimde ifade edilebilir. Yeterlilik bir beceriyi herhangi bir zamanda ve yerde yerine getirmesi durumudur. Yeterlilik bölümleri, kişinin bir meslek grubunu veya görevin gerektirdiklerini uygulamak için gerekli kapasiteyi içerir (Altaş, 2002). Yeterlilik Türk Dil Kurumu'na göre kişinin akla gelebilecek herhangi bir meslek grubunda o işi yapabilme becerisi açısından istenilen düzeyde olması şeklinde açıklamıştır (TDK, 2005). Yeterlilik kişinin üzerine düşen görevi ve sorumluluğu yerine getirebilmesi için gerekli tüm olguları içermektedir.

En genel ifade ile yeterliliğin tanımı, iş ortamının gerektirdiklerine uygun olacak deneyime sahip olma ve bu durumu yansıtırma olarak belirtilebilir (Bursalıoğlu, 1981).

Kişi çalıştığı iş kolunda ne kadar uzman haline gelirse buna paralel olarak verimi de o oranda yükselir ve iş devamlılığı sağlanmış olur. Bu uzmanlaşma yeterlilik olarak ifade edilirse eğitim uzmanlaşma adına önemi bir parametre olarak karşımıza çıkar (Ayhan, 1997).

1.5. Öz Yeterlilik

Bu terim ilk kez Albert Bandura tarafından ortaya çıkartılmıştır. Bandura öz yeterlilik terimini ilk kez 1977'de yayımlamış olduğu "Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change" isimli çalışmasında kullanmıştır (Bandura, 1977). 1986 yılında ise bu kavramı "sosyo-bilişsel teori'sinin içinde kendisine yer bulmuştur.

Öz yeterlilik bireyin herhangi bir performansı açığa çıkarmak için gerekli etkinliği organize etmesi ve bunu başarılı olarak yapacağına ilişkin kendi kapasitesine olan inancını gösterir (Bandura, 1994).

Öz yeterlilik inancı bireyin nasıl hissettiğini, ne düşündüğünü, kişisel motivasyonunu nasıl sağladığını ve nasıl motive olduğunu belirlemektedir (Üredi ve Üredi, 2005). İnsanların edindikleri öz yeterlilik inançları onların;

- Duygularını
- Düşüncelerini
- Hayata geçirdikleri eylemlerini
- Kendilerini nasıl güdüleyeceklerini belirler.

Sahip olunan güçlü bir öz yeterlilik inancı bireylerin başarılarını ve mutluluklarını önemli derecede etkilemektedir (Kiremit, 2006).

Öz yeterlilik inancı bireye denenmemiş olanı denemeye, farklı bir kazanımın elde edilmesine ve kazanımların hayata geçirilmesi noktasında önemi bir etkiye sahiptir. Söz gelimi eğitim öğretim faaliyetleri içinde kendinden umudu kesmiş, hiçbir beklentisi olmayan öğrenciler bulunmaktadır. Bu gibi öğrenciler yeni bir kazanım elde etmek için hiçbir faaliyette bulunmazlar. Bunun sebebi ise yeteri kadar motive olmamış olmalarıdır. Öz yeterliliği düşük olan öğrenciler sorunu genel itibari ile kendinde arar ve bir biçimde bulur. Öz yeterliliğin düşük olması beraberinde başarısızlık, mutsuzluk ve içine kapanıklık getirir. Bu tür öğrencilerin gerekli destek ile kazanılması gerekmektedir. Bu noktada öz yeterliliğin geliştirilmesi konusu oldukça önemlidir (Kotaman, 2008).

Öz yeterlilik bireyin davranışlarındaki kontrolün yanı sıra düşünce sürecinin bir düzene getirilmesi konusunda da oldukça önemlidir. Kişi için bütün motivasyon ve psikolojik durumları kapsamaktadır. Genel itibari ile öz yeterlilik inancı bireyin davranışları üzerinde direkt sonucu olmayan, bunun yanı sıra içinde bulunduğu şartlar ve sahip olduğu yeteneklerle bireyin yapabileceklerinin ortaya koyulmasını sağlayan içten gelen bir motivasyondur (Bandura, 1993).

Öz yeterlilik genel itibari ile dört ana unsurdan oluşmaktadır;

- Bireyin doğrudan doğruya kendi eylemleri sonucunda edindiği bilgiler
- Dolaylı yaşantılar
- Sözel olarak ikna gücü
- Bireyin psikolojik durumu

1.5.1. Bilişsel Süreç

Öz yeterlilik kavramı birtakım etkilerini bilişsel süreç ile farklı biçimlerde gerçekleştirebilir. Birey hedeflerinin çoğunu kendi hedefleri perspektifinde hayata geçirir. Bu davranışlar kendi isteklerine göre düzenlenir. Birey istek ve arzularını da kendi kapasitesine biçmiş olduğu değer ile belirleme yoluna gider. Öz yeterlilik kavramı duygu ve düşünce süreçlerini tam manasıyla etkilemekte ve bu durum da performansı yükselten ya da tam tersi bu performansı düşüren çeşitli şekiller almaktadır. Bir başka biçimde ifade etmek gerekirse kişide algılanan öz yeterlilik ne kadar yüksekse birey kendisine o kadar mücadeleci bir amaç belirlemektedir. Güçlü öz yeterliliğe sahip bireyler hedeflemiş oldukları bu amaçları gerçekleştirmek için ellerinden gelen her şeyi yapmaktadırlar (Gülmez, 2015).

Öz-yeterlilik bilişsel süreçleri dört farklı biçimde etkilemektedir. Birinci olarak kişilerin oluşturdukları amaçlar üzerinde etkilidir. Kişisel performansları bağlamında daha güçlü öz yeterlilik algısına sahip olan bireyler, yeteneklerine daha az inanan bireylere nazaran daha yüksek bir hedef belirlemektedirler. İkincisi, öz yeterlilik inançları bireylerin hedeflerine ulaşma noktasında yapmış oldukları planlar ve stratejiler konusunda etkilidir. Üçüncüsü, öz-yeterlilik inançları eylemlerin etkilenmesi ve öngörülmesi için kuralların gelişimi noktasına etki sahibidir. Dördüncüsü ise öz yeterlilik problem çözmede, probleme çözüm üretmenin etkinliğini artırmada ve bireyin daha etkin rol almasını sağlamaktadır (Çınar, 2018).

1.5.2. Motivasyonel Süreç

Bireyin motivasyonunu düzenlemesi aşamasında öz yeterlilik kavramı önemli bir etkiye sahiptir. Kişiler bilişsel olarak kendilerini motive etmektedirler. Bireyler geleceğe yönelik planladıkları eylemleri belirleyerek amaçlarını buna göre dizayn ederler. Yaratılmış olan çeşitli teoriler bağlamında nedensel nitelikler, beklenen sonuçlar ve bilişsel hedefler, bilişsel güdüler alanında sayılmaktadır. Nedensel durumlar öz yeterlilik inançları üzerinde önemli derecede bir etkiye sahiptir. Öz yeterlilik inancı daha yüksek olan bireyler başarısızlıklarını yetersiz çabaya, düşük öz-yeterlilik inancına sahip olanlar ise yetersiz olma haline bağlamayı tercih etmektedirler. Sebep-sonuç bağlantıları, öz motivasyon, performans ve etkililik hakkındaki inançlar arasında bulunan iletişimi şekillendirme noktasında önemli derecede rol oynamaktadır (Bandura 1997).

İnsanların güdülenmesi bilişsel bir süreci kapsamaktadır. Öz yeterlilik inançları, bireyin kendisi için verilmekte olan emeklerin ve başarısızlık halinde sonuçları değerlendirmeye yönelik sağduyu ile hareket etmesine yardım eder. Öz yeterliliği yüksek olan bireyler daha gerçekçi ve daha tutarlı hedefler belirleyebilirler (Çubulçu ve Girmen, 2007).

1.5.3. Duyuşsal Süreç

Duyuşsal bağlılık bireylerin örgütsel nesnelere sarılıp bu nesnelere bütünüleştirmesi olarak adlandırılabilir. Çalışanın kurumuna aidiyet hissi ve bağlılığı duyuşsal bağlılık dairesinde değerlendirilir. Bir başka ifade ile duyuşsal bağlılık, çalışan kişinin kurumun her türlü özelliğini benimsemesi, kuruma aidiyet duygusu hissetmesi ve kendini oranın bir parçası olarak görmesi biçiminde algılanabilir. Bu bağlılık şekli tutumsal bir kökene sahiptir. Duyuşsal bağlılığa etkisi olan bileşenler genel itibari ile bireysel, işle ilgili, iş yaşantıları ve yapısal faktörler olmak üzere sınıflandırılmaya tabii tutulabilir (Allen ve Meyer, 1996).

Pajares (1996)' e göre öz yeterlilikle ilgili inançlar açığa çıkan davranışları birden fazla şekilde etkileme gücüne sahiptir. Öz yeterlilik inancı öncelikle kişilerin yaptığı tercihleri ve izledikleri davranış biçimlerini etkilemektedir. Bireyler özgüven duygularını artırmaya yönelik görevlerde bulunmayı, böyle bir iş ortamını tercih etmeye yönelik davranmayı tercih ederler. İstemedikleri işlerde ve görevlerde ise bulunmamayı tercih ederler. Öz yeterlilik inançları kişilerin aktivite için harcayacakları emeği, zorluklara rast geldiğinde dayanabilecekleri süreyi ve zor şartlarla karşılaştıklarında nasıl davranacaklarını incelemektedir. Öz yeterlilik yüksek olursa o iş ile alakalı harcanan emekte buna paralel olarak yüksek olacaktır (Güneş, 2016).

1.5.4. Seçimsel Süreç

Bireyler yaşadıkları çevrenin hem ürünü hem de üreticisi konumundadırlar. Kişiler yaşamakta oldukları çevreyi kendileri seçtiklerinden bu durum sosyal yaşamlarını da etkilemektedir. Öz yeterlilik bu aşamada kişiye rehberlik sağlamaktadır. Bireyler kendi kapasitelerini aştıklarına inandıkları iş ve durumlardan kaçınmayı tercih etmektedirler. Kendi kapasitelerini yeterli gördükleri durumları seve seve kabul edip benimsemektedirler. Kimi zaman zor olduğunu düşündükleri bir aktiviteye veya işe

dahi coşkuları sayesinde katılma yoluna gidebilirler. Seçimleri ile bireyler; farklı becerilere, ilgi alanlarına ve yaşam angajmanlarına sahip sosyal bağlantılar kurarlar. Genel itibari ile bakıldığında bireyler elde etmiş oldukları tecrübeler ile farklı alanlarda ve şartlarda yeterlilik inançlarını yukarıya taşıyabilirler. Bu öz yeterlilik inançlarının ana kaynaklarından birisi de hiç şüphesiz akademik öz yeterliliğidir (Gülmez, 2015).

Kişiler kendi çevrelerini, hayatlarını, şartlarını kısaca kendi hayat standartlarını kendi isteklerine göre belirlemektedirler. Bu noktada istedikleri şekilde düzenlemeler yapabilirler. Belirlemiş oldukları yaşam alanı içerisinde aynı şekilde etkinliklerin seçilmesi, ders çalışma şeklinin düzenlenmesi, süresinin belirlenmesi vb. düzenlemeleri tamamen kendisine aittir. Bu seçim yolu ile ise bilerek veya bilmeyerek bireyin seçim davranışları kişilik gelişimi ve öz yeterliliği etkilemektedir.

1.6. Sosyalleşme Kavramı

Toplumsallaşma olarak da anlamlandırılabilen sosyalleşme kavramı ilk olarak 1800'lerin sonlarına doğru kullanılmaya başlanmıştır. Genel itibari ile bireyin kişisel bir kimlik edindiği ve sosyal konumuna uygun normları, davranışları öğrendiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır.

İnsan yaratılışı itibari ile toplumsal bir varlıktır. Bir toplumda tarih bilincinin gelişmesi, ortak bir kültürel mirasın oluşması, doğru bir yaşam tarzının benimsenmesi ve bilimsel bir bilgi birikiminin oluşması insanların bir arada yaşamasına ve birbirlerine duydukları ihtiyaca bağlıdır. Kişiye şahsiyet kazandıran değerlerin bir kısmı kalıtımsal bir kısmı ise onun kendi kazanımlarıdır. Birey doğduğu andan itibaren sosyal bir çevrenin içine girmiş olur. Aslında kişinin doğumu ile ölümü arasındaki süre onun sosyalleşme ile bütünleştiği bir süreçtir. İnsan dediğimiz varlık hayata gözlerini açar açmaz annesiyle, babasıyla, çevresindeki diğer insanlarla etkileşim içine girer. Bebeklik döneminde dokunmak süeti ile başlatılan bu sosyalleşme daha sonraları ilk çocukluk sürecinde genelde bilinçsizce çevresindeki kişileri taklit etmek yolu ile devam eder. Aile üyeleri tarafından olumlu veya olumsuz davranış kalıpları çocuğa öğretilir. Bu durum aslında bir anlamıyla insanın ebeveynlerinin olduğu kadar, içine doğduğu çevrenin ve dolayısıyla kültüründe evladı olduğu sonucunu doğurur. Giddens (2008) toplumsallaşma kavramını ilk etapta yardıma ihtiyaç duyan bebeğin yavaş

yavaş toplumsal kuralları öğrenip, kendi bilincini fark eden, bilgili bir birey haline gelme süreci olarak tanımlamaktadır.

Bireyin çevresinde olup bitenleri gözlemleyerek, olayları düşünerek, taklit ederek, toplumun diğer üyelerini yönlendirmeleriyle ve kendisine sunulan eğitim öğretim faaliyetleriyle içinde yaşamış olduğu toplumun dilini, gelenek ve göreneklerini, dinini, sembollerini, kurumlarını ve tüm bunlarla birlikte kültürünü harmanlaması, yani toplumsallaşması sürecine sosyalleşme ismi verilir. Birey ailesi, akranları, okul arkadaşları, iş arkadaşları, meslektaşları, duygusal ilişkiler kurulduğu birincil gruplar, gerekse uzak ve yapay ilişkiler kurduğu parti üyelikleri, tanıdıklar, yaşanılan şehir vb. ikincil gruplar vasıtasıyla sosyalleşebilir. Sosyalleşme insan hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. Toplum için sosyalleştirilmesi başarılı her birey büyük bir kazanımdır, değerlidir. Böylece toplum bir yandan gelişimini tamamlarken diğer bir yandan kültürünü ve medeniyetini bir sonraki nesle aktarmayı garantiler. Koştaş'a göre sosyalleşme süreci; "objektif ve sübjektif" olmak üzere iki biçimde ele alınması gereken bir olgudur. Objektif manasıyla sosyalleşme kültürün nesilden nesle aktarılması süreci iken, bireyin cemiyet kurallarını benimseyip uygulamasını konu edinir. Sübjektif manada sosyalleşme ise ferdin kendisini kuşatan varlıklara uyum sağlarken geçirdiği uzun ve genel itibari ile bilinçli olmadan geçirdiği süreçtir. Bu süreç birey için değişim ve yenilenme anlamlarını da taşımaktadır.

1.7. Sosyal Becerilerin Gelişimi

Sosyal beceriler kişinin yaşamının olumlu, başarılı ve mutlu kılınması için oldukça değerlidir. Çocuklukla beraber birey nezdinde önemli olmaktadır. Sosyal becerilerin, çocuğun anne-babası ve çevresinde bulunan diğer kişilerle sağlıklı ilişkiler kurabilmek ve başarısızlık gibi diğer durumların üstesinden gelebilmek gibi olumlu etkileri bulunmaktadır. Sosyal becerilerin gelişmesi ile birlikte çocuk kendini güvende hissedip, yaşadığı sosyal çevrede huzurlu ve doğru ilişkiler kurabilir hale gelecek ve bu sayede uyumlu bir kişiliğe sahip olacaktır. Bundan dolayı ebebeyinlerin çocuklarının sağlıklı sosyal becerilerine sahip olmasında rehberlik ve desteğinin önemli derecede etkisi bulunmaktadır (Sevinç, 2005: 119-122).

Sosyal beceriler kişinin toplum tarafından kendisine yüklenen rollerin gereklerini yerine getirmesi, diğer insanlarla iletişim kurma noktası, kendisini içinde yaşadığı

toplumun bir parçası olarak görmesinde, sosyal hayatını devam ettirmesinde ve karşılaştığı problemlere çözüm üretmesinde önemli davranış ve becerilerdir. Sosyalleşme doğum ile birlikte başlayan ve bireyin tüm hayatında etkili olan önemli ve sürekli bir durumdur. Bireyler sosyalleştikçe iletişim becerileri artmaktadır.

Kişinin toplumda yaşamakta olduğu diğer insanlarla iyi ve etkili iletişim kurmasında, toplumsal kurallara ve normlara uygun davranmasında, sorumluluk bilincine sahip olmasında, diğer insanlara yardımcı olmasına eğilim göstermesinde ve kendi haklarını savunmasında sosyalleşmesinin etkisi büyüktür. Bunun yanı sıra sosyal beceriler bireyin yaşadığı toplumun bir üyesi haline gelmesine, toplumun bir parçası olduğunu hissetmesine yardımcı olur. Kişinin topluma ve o toplumu oluşturan yapıların normlarına ne derece saygı gösterdiği, ne kadar benimsediği sosyalleşme düzeyi ile incelenir.

Anne ve babasının rehberliğinde çevresindeki diğer bireylerle sağlıklı ilişkiler kurabilen, sosyal beceriler ve deneyimlere sahip olan çocuk sağlıklı bir biçimde sosyalleşir (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 155-158). Bilindiği üzere çocuk sosyalleşme sürecinde diğer bireylerle iletişim kurması sebebiyle bir gruba ait olma, kabul edilme ve reddedilme gibi durumlarla karşılaşır. Çocuğun bir grubun içine dâhil olmasında, diğer yaşlılarıyla sağlıklı ilişkiler kurmasında sosyalleşme ve beceri kazanımları oldukça önemlidir.

Okul dönemi çocuğun yeni davranış bilinci kazanmasında ve yeni beceriler öğrenmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu becerilerden ilki insanlar arası iletişimi başlatma, kendini tanıtmaya, teşekkür etme, özür dileme, soru sorma ve yardım isteme gibi temel becerilerdir. Çocuk bu aşamada çeşitli arkadaş gruplarına dâhil olmakta ve kendini kabul ettirmeye çabalamaktadır. Bunun yanı sıra (Akkök, 1996);

- Diğer insanların görüşlerini fark etmeye çalışma
- Kendi duygularının fark etme ve yönetme
- Diğer bireylerin duygularını anlama ve anlamlar çıkarma
- Pozitif duygularını ifade etme kabiliyeti
- Korkularıyla yüzleşme
- İnsanlara yardımcı olma
- Haklarını savunma
- Sinirlendiğinde belli etmeme

- Şiddetten kaçınma
- Grup baskısıyla karşılaştığında ve yalnız bırakıldığında bu durumlarla başa çıkma becerileri kazanma konusunda giderek tecrübe kazanmaya ve kendini geliştirmeye çabalar.

Okula yeni başlayan ve arkadaş grubu başta olmak üzere çok sayıda sosyal gruba dâhil olan çocuğun artı yönde sosyal diyaloglar kurmasında kazanmış olduğu sosyal becerilerin çok büyük bir etkisi vardır. Nitekim sosyal beceriler sosyal gelişme süresi içinde diğer bireylerle kurulmakta olan iletişimler sonucunda gelişen davranış ve tutumları içermektedir.

1.8. Sosyalleşme Evreleri

Sosyalleşmenin bireyin yaşamı boyunca devam eden bir süreç olması sebebiyle, hayat boyu biyolojik, psikolojik ve fizyolojik değişimler kendini gösterir (Sezal, 2002).

İnsanın yaşamakta olduğu dünyada sayısız olaylar, hayatını bir biçimde etkilemekte ve şekillendirmektedir. Bu olaylar sosyo-ekonomik kültürel koşulların, gelenek, görenek, kanunlar, fiziksel çevre daha birçok etkenin bireyin hayatına girmesi ile şekillenir. Birey bu etkenlerin karmaşık sonuçlarıyla mücadele ederek şahsiyetini oluşturur. Kimliğini yaratır. Sosyalleşme bir anda oldu-bittiye getirilecek bir durum değildir. Birey için yaşam boyu devam eden bir süreci kapsamaktadır. Özellikle dünyaya geliş aşamasından çocukluk olarak adlandırdığımız sürece kadar birey, hayatını küçük sosyal bir mecrada geçirir. Bu noktada bahsedilen küçük ve basit sosyal dünya bebeğin öğrendiklerini bir biçimde uygulamasına olanak verir. Tüm bunlarla birlikte çocuk kendi iç dünyasını sorgulamaya ve bir takım farkındalıklar edinmeye başlar. Bunun yanı sıra içinde yaşadığı sosyal sistem genişlemeye başlayan birey, daha fazla objeyi tanır ve bunları benimser. Çocuğun ileriki aşamalarda sergileyeceği rolleri iletişim halinde olduğu diğer bireylerin rolleri de etkiler (Sezal,2002).

Sosyalleşme evreleri çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik evresi olarak üç alt başlıkta ele alınmıştır (Şahin ve Özçelik, 2016).

1.8.1. Çocukluk Evresi

Bu evrede çocuklar anne ve babalarının etkilerinden yavaş yavaş uzaklaşmaya başlarlar. Bu evrede çocuk kendini, yeteneklerini, gücünü tanımaya ve keşfetmeye çalışacaktır. Çocuğun ilgisinin tamamıyla kendisi üzerinde olduğu bu evrede sosyalleşme ve buna bağlı olarak sosyal ilişkilerden bahsedilmez.

Bir başka biçimde ifade etmek gerekirse çocuk, doğduktan bir müddet sonra beslenme ile ilgili kısmi beklentiler içine girdiği ve bakımı ile ilgili bir takım şeyleri fark ettikten sonra bütün aile ile iletişim içine girmez. Kendi oluşturduğu alt sistemde yalnızca annesi ve babası bulunmaktadır.

Çocuğun eğitimi esnasında önemli olan parametreler aile, okul, yaşadığı çevre oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Bu etkinin birkaçının yokluğu veya eksikliği çocuğun zayıf bir kişilik geliştirmesine neden olabilir. Eğitim açısından aile, okul, içinde yaşanılan çevre birbirini tamamlayan bir etkiye sahiptir (Erkal, 1996).

1.8.2. Ergenlik Evresi

Bu evrede gençler anne ve babalarının kontrolünden yavaş yavaş çıkmaya başlarlar. Bu dönemde ergenler daha fazla bağımsızlığa kavuşmak istemektedirler. Bu isteklerinden ötürü kimi zaman aileler ile çatışmalar başlar. Sosyolojik olarak yetişkinlik dönemi, bireyin kendini gerçekleştirme, ekonomik açıdan yeterliliğe ulaşması olarak tanımlandığından ergenin, fizyolojik açıdan olgunlaşması ama aileden tümüyle bağımsız hale gelmemesi sorunların ortaya çıkmasına sebebiyet verir (Sezal, 2002).

Sosyalleşmenin tamamlanmış olarak addedilebilmesi için bireylerin ergenlik dönemini geçmeleri gereklidir. Bunun neticesi ergen çocukluk dönemini atlatan fakat kendisi için gerekli olgunluk seviyesine henüz ulaşmamış birey olmak demektir. Çocukluk evresini bitirip yetişkinlik evresine geçmek isteyen ergen, çocukluk yönlerinden hala tam manasıyla kurtulamayan ama içinde bulunduğu çevreden etkilenecek ve büyük insanları taklit edip onlardan edindiği bir takım kazanımlarla kendi kişiliğini yavaş yavaş oluşturmaya çalışır (Öztürk, 2007).

Görüldüğü üzere ergenlik dönemi, önemli sosyal, kişisel ve fiziksel değişimlerin gerçekleştiği birey açısından son derece mühim bir dönemdir. Birçok tutum ve

değerler, ergenlik öncesi çocukluk yıllarında ortaya çıkmış olsa bile bu evrede gençler, bilişsel ve manevi olgunluğa erişmektedirler. Sosyal, politik, ekonomik ve içinde yaşanılan çevresel hususlarda gelişmiş önemli düşünceler edinirler. Artık ailenin dışında kalan güçler, ergenin dünyası üzerinde etkili olmamaktadır.

1.8.3. Yetişkinlik Evresi

Çocukluk döneminde ve ergenlik döneminde oluşan sosyalleşmeye birincil sosyalleşme ismi verilir. Birey nezdinde bu dönemlerde aile, okul, yaşanılan çevre önemli bir etkiye sahiptir. Hâlbuki yetişkinlik evresindeki sosyalleşmeye ise ikincil sosyalleşme denilmektedir ve bu dönemde oluşan fikirler üzerinde ev, iş hayatı ve emeklilik çevresi etki sahibidir (Giddens, 2006).

Yetişkin sosyalleşmesi ile çocukluk sosyalleşmesi arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Çocuklar daha esnektir. Fakat yetişkinler bu zamana kadar taşıyıp oluşturdukları kişilikleri sebebiyle daha katı bir yapıya sahiptirler. Onların birikimleri sosyal kazanımları, değişimlere karşı direnç göstermelerine neden olabilir. Yine de insanların hayatlarında değişim meydana geldikçe (iş değişikliği, evlenmek, çocuk sahibi olmak vb.) bununla birlikte rolleri de değişmekte ve birey sürekli bir biçimde sosyalleşmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Çalışmanın temel amacı spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı akademik öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeyi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir. Çalışmanın diğer amacı ise spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlığı, akademik öz yeterlilik ve sosyalleşme düzeyinin demografik özelliklere göre değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda araştırmada ilişkisel tarama modeli ve nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, çoklu değişkenler arasındaki varyasyon derecesini tespit etmeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2017). Nedensel karşılaştırma yöntemi ise değişkenler arasındaki farklılıkların değerlendirildiği bir araştırma yöntemidir.

2.2. Evren Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul İli Spor Bilimleri Fakültesi ve Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise basit tesadüfî yöntemle seçilmiş (n=901) gönüllü öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçiminde seçkisiz olmayan örneklem seçim yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan öğrencilere spor okuryazarlığı ölçeği, akademik öz yeterlilik ölçeği, sosyalleşme ölçeği ve kişisel bilgi formunda yer alan sorular uygulanmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların cinsiyet, bölüm, spor yapma durumu ve sınıf olmak üzere 4 sosyo demografik soruya cevap vermeleri istenmiştir.

2.3.2. Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği

Katılımcıların spor okuryazarlığına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi için Ülker (2019) tarafından geliştirilen 9 madden oluşan tek faktörlü spor

okuryazarlığı farkındalık ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5'li Likert Tipi derecelendirme formundadır.

2.3.3. Akademik Özyeterlilik Ölçeği

Öğrencilerin akademik öz yeterliliklerini belirlemek için Schwarzer'in 1981 yılında geliştirilen, Yılmaz ve ark. (2007) tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlilik ve güvenilirlik değeri, 79 olarak tespit edilen "Akademik Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Akademik Öz Yeterlik Ölçeğinde 7 maddenin her birinde dört ifade bulunmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler "4'lü Likert Tipi Ölçek" 1 "Bana Hiç Uymuyor", 2 "Bana Çok Az Uyuyor", 3 "Bana Uyuyor", 4 "Bana Tamamen Uyuyor" formundadır. Akademik Öz-yeterlik ölçeği toplam 7 maddeden oluşmakta ve ölçeğin maddeleri tek bir boyut oluşturmaktadır. Ölçeğin ilk 6 maddesi düz kodlanmakta, son maddesi ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 7 ile 28 arasında değişmekte ve yüksek puan akademik öz-yeterlik düzeyinin de yüksek olduğuna işaret etmektedir.

2.3.4. Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Ölçeği

Şahan (2007) tarafından hazırlanan 35 sorudan oluşan Bayrak ve Yıldırım (2019) tarafından revize edilerek 15 madde 4 alt boyuttan oluşan spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme ölçeği tercih edilmiştir. Birinci boyut; Kişisel ve Sosyal Bütünleşme, İkinci boyut; Liderlik, Üçüncü boyut; Aidiyet ve Dördüncü boyut; Özgüven olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha Katsayısı 0.836 olarak ifade edilmiştir. Ölçek 5'li Likert Tipi derecelendirme formundadır.

2.4. İstatistiksel Analiz

Kişisel Bilgi Formu ve ölçeklerden elde edilen veriler kodlanarak SPSS 25.0 paket programına girilmiş ve analizler bu program aracılığı ile yapılmıştır. Adaylara ilişkin kişisel bilgiler ve envanter toplam puanları ve faktör puanları frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tespit edilerek verilmiştir. Puanların normal dağılım durumlarına; normal dağılım eğrileri çarpıklık-basıklık (skewness-kurtosis) değerleri. histogramlar aracılığı ile normal dağılım eğrileri ve grup büyüklüğünün 50'den büyük olduğu durumlarda kullanılan Kolmogorov-Smirnov testi değerleri incelenerek bakılmıştır. Tablo 2 analiz kapsamında yer alan puanların çarpıklık-basıklık değerleri ve

Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları verilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiş olup, istatistiksel süreçte, parametrik analizlerden bağımsız örneklem T, Oneway ANOVA ve Pearson Korelasyon analizlerinden faydalanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Spor bilimleri öğrencilerinin demografik özellikleri tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Kadın	279	31,0
	Erkek	622	69,0
	Toplam	901	100,0
Sınıf	1.Sınıf	242	26,9
	2.Sınıf	255	28,3
	3.Sınıf	163	18,1
	4.Sınıf	241	26,7
	Toplam	901	100,0
Bölüm	Antrenörlük Eğitimi	330	36,6
	Spor Yöneticiliği	348	38,6
	Rekreasyon	117	13,0
	Egzersiz ve Spor Bil.	106	11,8
	Toplam	901	100,0
Spor Yapma Durumu	Evet	742	82,4
	Hayır	159	17,6
	Toplam	901	100,0

Tablo 2. Katılımcıların Ölçek Alt Boyutlarından Aldığı Puanlarının Çarpıklık-Basıklık ve Kolmogrov Smirnov Testi Anlamlılık Düzeyi Sonuçları

Ölçek	Alt Boyut	N	Çarpıklık	Basıklık	p
Sosyalleşme Ölçeği	Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği	901	,374	,686	,081
	Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği	901	,568	,170	,012
	Kişisel ve Sosyal Bütünleşme	901	,652	,283	,000
	Liderlik	901	,757	,099	,057
	Aidiyet	901	,036	,099	,085
	Özgüven	901	,573	,403	,019

Tablo 2’ de Kolmogrov Smirnov testi sonuçları incelendiğinde, spor okuryazarlığı ölçeği, akademik öz yeterlilik ölçeği ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme ölçeği alt boyutlarında normallikten sapmaların anlamlı düzeylerde olduğu gözlemlenmektedir. Fakat Kolmogrov Smirnov testinin uygulanması normallik durumunun incelenmesi için kullanılan yöntemlerden sadece biridir. Normal dağılım eğrilerine bakıldığında normallikten aşırı sapmalar olduğu görülmüştür. Ayrıca çarpıklık ve basıklık katsayıları dikkate alındığında bütün puanların $\pm 1,5$ aralığında yer aldıkları tespit edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda çalışmada parametrik istatistik analizler uygulanmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Spor Okuryazarlığı ve Akademik Öz Yeterlilik Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistiği

Ölçekler	N	Min	Mak	X±SS
Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği	901	17	45	31,32±3,65
Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği	901	10	28	19,64±3,24

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların spor okuryazarlığı farkındalık ortalaması 31,32±3,65, akademik öz yeterlilik ortalaması 19,64±3,24 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Ölçeğinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistiği

Ölçek	Alt Boyutlar	N	Min.	Maks.	X±SS
Sosyalleşme Ölçeği	Kişisel ve Sosyal Bütünleşme	901	10	30	19,54±3,80
	Liderlik	901	5	20	11,66±3,02
	Aidiyet	901	4	15	10,93±2,21
	Özgüven	901	2	10	6,81±1,38

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların kişisel ve sosyal bütünleşme alt boyut ortalaması 19,54±3,80, liderlik ortalaması 11,66±3,02, aidiyet ortalaması 10,93±2,21, özgüven ortalaması 6,81±1,38 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	X	Ss	t	P
Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği	Kadın	279	31,60	3,62	1,550	,121
	Erkek	622	31,19	3,66		
Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği	Kadın	279	19,48	3,16	-,958	,338
	Erkek	622	19,71	3,27		
	Erkek	622	6,80	1,37		

* $p<,050$; ** $p<,001$

Tablo 5 incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre spor okuryazarlığı ($t=1,550$; $p>,050$) ve akademik öz yeterlilik ($t=-,958$; $p>,050$) anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	X	Ss	t	P
Kişisel ve Sosyal Bütünleşme	Kadın	279	19,64	3,70	,539	,590
	Erkek	622	19,49	3,85		
Liderlik	Kadın	279	11,78	3,10	,797	,426
	Erkek	622	11,61	2,99		
Aidiyet	Kadın	279	10,96	2,25	,270	,787
	Erkek	622	10,92	2,19		
Özgüven	Kadın	279	6,84	1,41	,418	,676
	Erkek	622	6,80	1,37		

* $p<,050$; ** $p<,001$

Tablo 6 incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Sınıf Düzeyine Göre Ölçeklerden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

	Sınıf	N	X	Ss	f	p	Fark (LSD)
Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği	1.Sınıf ^a	242	32,15	4,18	6,455	,000**	a>b
	2.Sınıf ^b	255	31,27	3,31			a>c
	3.Sınıf ^c	163	30,86	3,50			a>d
	4.Sınıf ^d	241	30,85	3,40			
Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği	1.Sınıf ^a	242	20,58	3,57	14,612	,000**	a>b
	2.Sınıf ^b	255	18,83	2,77			c>b
	3.Sınıf ^c	163	20,04	3,45			
	4.Sınıf ^d	241	19,28	2,92			

* $p<,050$; ** $p<,001$

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların sınıflarına göre spor okuryazarlığı ve akademik öz yeterlilik düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu durumun spor okuryazarlığında 1.sınıf ile 2.sınıf, 1.sınıf ile 3.sınıf, 1.sınıf ile 4.sınıf arasındaki farklılıktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Akademik öz yeterlilik düzeyinde 1.sınıf ile 2.sınıf, 2.sınıf ile 3.sınıf arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Puanların Sınıf Gruplarına Göre Karşılaştırılması

	Sınıf	N	X	Ss	f	p	Fark (LSD)
Kişisel ve Sosyal Bütünleşme	1.Sınıf ^a	242	20,33	3,75	7,423	,000**	a>b
	2.Sınıf ^b	255	18,82	3,61			a>d
	3.Sınıf ^c	163	19,86	4,19			
	4.Sınıf ^d	241	19,28	3,62			
Liderlik	1.Sınıf ^a	242	12,66	3,18	16,399	,000**	a>b
	2.Sınıf ^b	255	10,90	2,42			a>d
	3.Sınıf ^c	163	11,89	3,04			
	4.Sınıf ^d	241	11,31	3,15			
Aidiyet	1.Sınıf ^a	242	11,01	2,39	,145	,933	-
	2.Sınıf ^b	255	10,91	2,00			
	3.Sınıf ^c	163	10,88	2,13			
	4.Sınıf ^d	241	10,92	2,28			
Özgüven	1.Sınıf ^a	242	6,90	1,48	,974	,404	-
	2.Sınıf ^b	255	6,70	1,30			
	3.Sınıf ^c	163	6,81	1,49			
	4.Sınıf ^d	241	6,85	1,29			

* $p<,050$; ** $p<,001$

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların sınıflarına göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme boyutu ve liderlik boyutunda anlamlı

farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu durumun 1.sınıf ile 2.sınıf, 1.sınıf ile 4.sınıf arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Aidiyet ve özgüven alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 9. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Spor Yapma Durumlarına Göre Karşılaştırılması

	Spor Yapma Durumu	N	X	Ss	t	P
Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği	Evet	742	31,33	3,66	,215	,830
	Hayır	159	31,26	3,60		
Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği	Evet	742	19,56	3,18	-1,473	,141
	Hayır	159	19,98	3,48		

* $p < 0,050$; ** $p < 0,001$

Tablo 9 incelendiğinde, spor yapma değişkenine göre spor okuryazarlığı ve akademik öz yeterlilik düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,050$).

Tablo 10. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Spor Yapma Durumu	N	X	Ss	t	P
Kişisel ve Sosyal Bütünleşme	Evet	742	19,69	3,79	2,683	,007*
	Hayır	159	18,81	3,76		
Liderlik	Evet	742	11,67	3,02	,121	,904
	Hayır	159	11,64	3,06		
Aidiyet	Evet	742	10,88	2,26	-1,483	,138
	Hayır	159	11,17	1,90		
Özgüven	Evet	742	6,79	1,40	-1,306	,192
	Hayır	159	6,94	1,31		

* $p < 0,050$; ** $p < 0,001$

Tablo 10 incelendiğinde, spor yapma değişkenine göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,050$). Liderlik, aidiyet ve özgüven alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,050$).

Tablo 11. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanların Sınıf Gruplarına Göre Karşılaştırılması

	Bölüm	N	X	Ss	f	p	Fark (LSD)
Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği	Antrenörlük Eğitimi ^a	330	31,09	3,06	7,221	,000**	a<c b<c c>d
	Spor Yöneticiliği ^b	348	31,10	3,56			
	Rekreasyon ^c	117	32,77	4,12			
	Egzersiz ve Spor Bil. ^d	106	31,17	4,65			
Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği	Antrenörlük Eğitimi ^a	330	19,33	2,95	4,260	,005*	a<c b<c
	Spor Yöneticiliği ^b	348	19,52	3,28			
	Rekreasyon ^c	117	20,21	3,74			
	Egzersiz ve Spor Bil. ^d	106	20,38	3,22			

* $p<,050$; ** $p<,001$

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların bölümlerine göre spor okuryazarlığı ve akademik öz yeterlilik düzeyinde farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$). Bu durumun spor okuryazarlığında antrenörlük eğitimi ile rekreasyon bölümü spor yöneticiliği bölümü ile rekreasyon bölümü, rekreasyon bölümü ile egzersiz ve spor bilimleri bölümü arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir. Akademik öz yeterlilik düzeyinde ise antrenörlük eğitimi ile rekreasyon bölümü, spor yöneticiliği bölümü ile rekreasyon bölümü arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Puanların Bölüm Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Bölüm	N	X	Ss	f	p	Fark (LSD)
Kişisel ve Sosyal Bütünleşme	Antrenörlük Eğitimi ^a	330	19,03	3,67	5,102	,002*	a<c
	Spor Yöneticiliği ^b	348	19,57	3,76			
	Rekreasyon ^c	117	20,56	3,77			
	Egzersiz ve Spor Bil. ^d	106	19,85	4,11			
Liderlik	Antrenörlük Eğitimi ^a	330	11,52	3,05	3,798	,010*	a<c
	Spor Yöneticiliği ^b	348	11,43	2,92			
	Rekreasyon ^c	117	12,38	3,04			
	Egzersiz ve Spor Bil. ^d	106	12,08	3,15			
Aidiyet	Antrenörlük Eğitimi ^a	330	11,07	2,03	3,008	,029*	a>c d>b
	Spor Yöneticiliği ^b	348	10,80	2,28			
	Rekreasyon ^c	117	10,58	2,45			
	Egzersiz ve Spor Bil. ^d	106	11,33	2,14			
Özgüven	Antrenörlük Eğitimi ^a	330	6,85	1,34	,443	,722	-
	Spor Yöneticiliği ^b	348	6,79	1,45			
	Rekreasyon ^c	117	6,72	1,31			
	Egzersiz ve Spor Bil. ^d	106	6,91	1,36			

* $p<,050$; ** $p<,001$

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların bölümlerine göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme, liderlik, aidiyet alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,050$). Bu

durumun kişisel ve sosyal bütünleşme ve liderlik boyutunda antrenörlük eğitimi ile rekreasyon bölümü arasındaki farklılıktan, aidiyet boyutunda ise antrenörlük eğitimi ile rekreasyon bölümü, spor yöneticiliği ile egzersiz ve spor bilimleri bölümü arasındaki farklılıktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Özgüven alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 13. Katılımcıların Spor Okuryazarlığı ile Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Arasındaki İlişki

		Kişisel ve Sosyal Bütünleşme	Liderlik	Aidiyet	Özgüven
Spor Okuryazarlığı	r	,351	,374	,281	,245
	p	,000	,000	,000	,000

Tablo 13 incelendiğinde, spor okuryazarlığı ile spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme ($r=,351$; $p=000$), liderlik ($r=,374$; $p=000$), aidiyet ($r=,281$; $p=000$) ve özgüven ($r=,245$; $p=000$) boyutları arasında zayıf düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Akademik Öz Yeterlilik ile Spora Dayalı Fiziksel Aktiviteyle Sosyalleşme Düzeyi Arasındaki İlişki

		Kişisel ve Sosyal Bütünleşme	Liderlik	Aidiyet	Özgüven
Akademik Öz Yeterlilik	r	,560	,479	,540	,486
	p	,000	,000	,000	,000

Tablo 14 incelendiğinde, akademik öz yeterlilik düzeyi ile spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme ($r=,560$; $p=000$), liderlik ($r=,479$; $p=000$), aidiyet ($r=,540$; $p=000$) ve özgüven ($r=,486$; $p=000$) boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15. Katılımcıların Spor Okuryazarlığı ile Akademik Öz Yeterlilik Arasındaki İlişki

		Akademik Öz Yeterlilik
Spor Okuryazarlığı	r	,532
	p	,000

Tablo 15 incelendiğinde, spor okuryazarlığı ile akademik öz yeterlilik düzeyi arasında ($r=,532$; $p=000$) orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Katılımcıların spor okuryazarlığı farkındalık düzeyi ve akademik öz yeterlilik düzeyinin iyi seviyede olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi alt boyutlarının da iyi seviyede olduğu görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre spor okuryazarlığı ve akademik öz yeterlilik düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 5). Cinsiyet değişkeninin spor okuryazarlığı farkındalığında ve akademik öz yeterlilik düzeyinde belirleyici olmadığı anlaşılmaktadır. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen kadınların spor okuryazarlığının erkeklere göre daha iyi olduğu, akademik öz yeterlilik düzeyinin ise erkeklerin daha iyi olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde, Ülker (2019)'in spor okur-yazarlığı kavramının antrenör, yönetici ve beden eğitimi öğretmenlerinin bakış açıları ile irdelenmesi başlıklı çalışmada, cinsiyet değişkenine göre spor okuryazarlığı farkındalık düzeyinde farklılık olmadığı ifade edilmiştir. Pekel (2016) tarafından spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri ve üniversite yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi başlıklı yüksek lisans çalışmasında, spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin cinsiyetlere göre akademik öz yeterlilik puanlarında anlamlı bir fark olmadığı ifade edilmiştir. Literatürde cinsiyetin akademik öz yeterlilik üstüne etkisinin olduğunu savunan çalışmaların (Durdukoca, 2010) varlığı kadar, etkisinin olmadığını savunan çalışmalarında (Zeldin ve ark., 2000; Shyu ve ark., 1999) mevcut olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 6). Farklılık olmamasına rağmen kadınların erkeklere göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi at boyutlarında daha iyi olduğu ancak anlamlı bulunmadığı anlaşılmaktadır. Yıldırım (2015) "üniversite öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ve yaşam kalitelerinin akademik başarı ve sosyalleşme üzerine etkisi" başlıklı doktora tezinde, spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyinde cinsiyete göre farklılık olduğu ifade edilmiştir. Özdiç (2005) sporun sosyolojik boyutlarının bireylerin gelişimine, eğitimine ve sosyalleşmelerine olan etkilerini incelenmiştir. Sporun bir sosyalleşme aracı olarak algılanmasının cinsiyete göre farklılık gösterdiğini belirlemiştir. Araştırmada sunulan bu bulguyla literatürde yer alan çalışmalar benzerlik göstermemektedir.

Katılımcıların sınıflarına göre spor okuryazarlığı ve akademik öz yeterlilik düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$; Tablo 7). Bu durumun spor okuryazarlığında 1.sınıf ile 2.sınıf, 1.sınıf ile 3.sınıf, 1.sınıf ile 4.sınıf arasındaki farklılıktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Akademik öz yeterlilik düzeyinde 1.sınıf ile 2.sınıf, 2.sınıf ile 3.sınıf arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir. Spor okuryazarlığı farkındalık düzeyinin en iyi 1.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Bu durum üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin meraklı ve öğrenme istekli bir yaklaşım sergilemeleriyle açıklanabilir. Katılımcıların sınıflarına göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme boyutu ve liderlik boyutunda anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$; Tablo 8). Bu durumun 1.sınıf ile 2.sınıf, 1.sınıf ile 4.sınıf arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Aidiyet ve özgüven alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$; Tablo 8). Kişisel ve sosyal bütünleşme ve liderlik düzeyinin en iyi 1. Sınıf öğrencilerine ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum öğrencilerin kendini kanıtlama ve sosyal çevre edinmeye yönelik girişim göstermesiyle açıklanabilir. Literatür incelendiğinde, Pekel (2016) tarafından yapılan çalışmada spor yöneticiliği öğrencilerinin akademik öz yeterlilik puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği ifade edilmiştir. Oğuz Oğuz (2009) sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterliliklerinin öğrenim gördükleri sınıflara göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Yaman, Koray ve Altunçekiç (2004) tarafından yapılan fen bilgisi öğretmen adaylarının öz yeterlilik düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre değerlendirilmesi başlıklı çalışmada, araştırmanın sınıf değişkeni göre akademik öz yeterlilik düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuş, katılımcıların sınıf düzeyi arttıkça öz yeterlilik algılarının arttığı sonucuna varılmıştır. Yapılan çalışmalar sunulan bulgumuzu destek niteliktedir. Yıldırım (2015)' in yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin sınıf değişkenine göre spora dayalı fiziksel aktivitelere katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı saptanmıştır. Aytan (2010) ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmelerinde sporun, etkileri, öğrencilerinin spor aktiviteleri ile sosyalleşme süreçlerinde meydana gelen değişimin ortaya çıkarılması, spor ve spor aktivitelerinin ortaöğretim öğrencilerin sosyalleşmesi üzerinde etkisinin olup olmadığını araştırdığı çalışmada birinci sınıf olan öğrenciler ile üst sınıfta okuyan öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmadığını ifade etmiştir.

Katılımcıların spor yapma değişkenine göre spor okuryazarlığı ve akademik öz yeterlilik düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>,050$; Tablo 9). Genel ifadeyle sporun spor okuryazarlığına ve akademik öz yeterlilik düzeyine bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum örneklem grubunda yer alan bireylerin büyük çoğunluğunun spor yapıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Spor yapma değişkenine göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,050$; Tablo 10). Spor yapan öğrencilerin kişisel ve sosyal bütünleşme düzeylerinin daha iyi olduğu görülmektedir. Bu durum sporun kaynaştırıcı rolü ve toplumsal davranışlara olumlu etkisiyle açıklanabilir. Liderlik, aidiyet ve özgüven alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>,050$). Literatür incelendiğinde, spor okuryazarlığı ile spor yapma durumun değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Biricik (2015) beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri üzerine yaptığı yüksek lisans tezinde, öğrencilerin düzenli spor yapmalarına ilişkin akademik öz-yeterlilik düzeylerinde sosyal statü alt boyutunda anlamlı farklılık olduğunu ifade etmiştir. Bozkurt (2013) tarafından beden eğitimi öğretmeni adaylarının öğretmenlik öz yeterliliklerinin incelendiği çalışmada, düzenli spor yapanların öz yeterlilik puanlarının, düzenli spor yapmayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Başka bir çalışmada ise Ünlü (2008) beden eğitimi öğretmenlerinin yeterlik algıları üzerine yaptığı araştırmada, düzenli spor yapan beden eğitimi öğretmenlerinin spor yapmayanlara göre anlamlı derecede yüksek puan aldıklarını belirlemiştir. Spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, spor yapma değişkenine göre yapılan bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Katılımcıların bölümlerine göre spor okuryazarlığı ve akademik öz yeterlilik düzeyinde farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$; Tablo 11). Bu durumun spor okuryazarlığında antrenörlük eğitimi ile rekreasyon bölümü spor yöneticiliği bölümü ile rekreasyon bölümü, rekreasyon bölümü ile egzersiz ve spor bilimleri bölümü arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir. Akademik öz yeterlilik düzeyinde ise antrenörlük eğitimi ile rekreasyon bölümü, spor yöneticiliği bölümü ile rekreasyon bölümü arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Rekreasyon bölümü öğrencilerinin spor okuryazarlığı farkındalıklarının daha iyi olduğu Egzersiz ve spor bilimleri bölümü öğrencilerinin ise akademik öz yeterlilik düzeylerinin daha

iyi olduğu görülmektedir. Bölüm değişkeninin spor okuryazarlığı ve akademik öz yeterlilik düzeyinde belirleyici bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin spor bilimleri öğrenci olmasına rağmen bölümlerin amaç, kazanım ve müfredatlarının farklı olmasının etkisi olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların bölümlerine göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme, liderlik, aidiyet alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < ,050$; Tablo 12). Bu durumun kişisel ve sosyal bütünleşme ve liderlik boyutunda antrenörlük eğitimi ile rekreasyon bölümü arasındaki farklılıktan, aidiyet boyutunda ise antrenörlük eğitimi ile rekreasyon bölümü, spor yöneticiliği ile egzersiz ve spor bilimleri bölümü arasındaki farklılıktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Özgüven alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$; Tablo 12). Literatür incelendiğinde, Ülker (2019) tarafından yapılan çalışmada algılanan spor okuryazarlığı ölçeğinin yeni formunda elde edilen özgüven ve yaşam boyu spor alt boyutu puanlarının spor yönetimi, öğretmenlik ve antrenörlük bölümü mezunları arasında farklılık gösterdiği saptanmıştır. İleri (2019) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin bölümlerine göre akademik öz yeterliklerinde farklılık olmadığı ifade edilmiştir. İslam (2016) beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile sınıf öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterlik algılarını değerlendirdiği çalışmada akademik öz yeterliliğin bölümlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı ifade edilmiştir. Bu çalışmalar sunulan bulguyu desteklememektedir. Bu durum örneklem grubunun sosyo demografik farklılığıyla açıklanabilir. Yıldırım (2015) öğrencilerin eğitim gördükleri alanlar değişkenine göre spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunduğunu ifade etmiştir.

Spor okuryazarlığı ile spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, alt boyutları arasında zayıf düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 13). Başka bir ifadeyle spor okuryazarlık farkındalığı arttıkça spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyinin de artacağı anlaşılmaktadır. Akademik öz yeterlilik düzeyi ile spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 14). Genel bir ifadeyle spor bilimleri öğrencilerinin spor alanındaki akademik konulara yönelik başarılı olabilme inancı arttıkça sosyalleşme düzeyinin aynı doğrultuda gelişim göstereceği görülmektedir. Spor okuryazarlığı ile akademik öz yeterlilik düzeyi arasında orta

düzye de pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 15). Spor okuryazarlığının gelişimi akademik öz yeterlilik düzeyinin de aynı doğrultuda gelişimine katkı sağlayacağını göstermektedir. Literatür incelendiğinde, Yıldırım ve Bayrak, (2019) tarafından yapılan araştırmada spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımın akademik başarıyı pozitif yönde etkilediği saptanmıştır. Çocukluk ve gençlik döneminde düzenli olarak yapılan fiziksel aktivitelerin öğrencilerde ders çalışma bilincinin oluşmasına fazla enerjisini atmasına, motive olmasına, duygusal yönden rahatlayarak sınav kaygısının azalmasına yardımcı olmaktadır (Yıldırım ve Bayrak, 2019). Yıldırım (2015) tarafından yapılan çalışmada spora dayalı fiziksel aktiviteye katılım sosyalleşme düzeyini olumlu yönde etkilediği spora dayalı fiziksel aktiviteye katılım yükseldikçe sosyalleşme puanında da yükseldiği ifade edilmiştir. Şahin (2019) tarafından beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerine yapılan çalışmada, akademik öz-yeterlilik ile mesleki kaygı alt boyutları arasında düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, cinsiyet değişkeninin spor okuryazarlığı farkındalığı, akademik öz yeterlilik ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyinde belirleyici bir rol üstlenmediği belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıflarına spor okuryazarlığı farkındalığı, akademik öz yeterlilik ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme ve liderlik boyutlarında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Spor yapma durumun spor okuryazarlığı farkındalığı ve akademik öz yeterlilik düzeyinde bir etkisi olmadığı, spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme boyutunda ise anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin bölümlerine göre spor okuryazarlığı farkındalığı, akademik öz yeterlilik ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi, kişisel ve sosyal bütünleşme, liderlik ve aidiyet boyutlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Spor okuryazarlığı farkındalığı artıkça spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyinin aynı doğrultuda arttığı, akademik öz yeterlilik düzeyi ile spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyi arasında doğrusal bir ilişki olduğu ve spor okuryazarlığının akademik öz yeterlilik düzeyini açıklandığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda öneriler belirtilmiştir.

Spor okuryazarlığı farkındalığı ve spora dayalı fiziksel aktiviteyle sosyalleşme düzeyini inceleyen çalışmalar yapılarak literatüre katkı sağlanabilir.

Üniversiteler spor bilimleri öğrencilerinin spor okuryazarlıklarının gelişimine yönelik farkındalık eğitimleri planlayabilir.

Spor bilimleri öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerinin geliştirilmesine yönelik öğretim elemanlarının ders içi veya dışı bilgilendirme ve yönlendirme yapması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkök, F. (1996). İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, Öğretmen El Kitabı, Ankara: MEB. Basımevi.
- Akkoyunlu, B. (2008). Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme. 8. *Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı'nda sunulmuş bildiri*, Eskişehir
- Akkoyunlu, B. ve Kurbanoglu, S., (2003). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz-yeterlilik algıları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-10.
- Allen, N. J. and Meyer, J. P. (1996). Affective, Continuance, and Normative Commitment to The Organization: An Examination Of Construct Validity. *Journal of Vocational Behavior*.
- Altaş, N. ve Doğan, R. (2002). İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlilik Ölçeği Üzerine Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 43, 109-22.
- Altun, A. (2005). Gelişen teknolojiler ve yeni okuryazarlıklar. *Anı*. Ankara
- Anderson, R.E. and Klassen, D.L. (1981). A conceptual framework for developing computer literacy instruction. *AEDS Journal*, 14, 128-143.
- Anunobi, C., & Azikiwe, N. (2015). Information Literacy Competencies of Library and Information Science Postgraduate Students in South East Nigeria Universities:A Focus on the Knowledge and Skill Level. *Information and Knowledge Management*, 5(2), 20-28.
- Ayhan, H. (1997). Eğitim Bilimine Giriş. *Şule Yayınları*. İstanbul.
- Aytan, G. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Sporun Rolü, *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy, In V.S. Ramachaudran (ed.), *Encyclopedia of Human Behavior*. *Academic Press*. Newyork.
- Bandura, A. (1997). *Self Efficacy The Exercise of Control*. W. H. Freeman and Company. New York.
- Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: A review of concepts. *Journal of Documentation*, 57(2), 218-259.

- Bayrak, Ç. ve Yıldırım, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ve yaşam kalitelerinin akademik başarı ve sosyalleşme üzerine etkisi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 34(1): 123-144.
- Biricik, Y.S. (2015). Beden eğitimi ve spor bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz yeterliklerinin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yönetimi Anabilim Dalı, Erzurum.
- Bozkurt, M.T. (2013). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının öğretmenlik öz yeterliliklerinin incelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Bursalıoğlu, Z. (1981). Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*. Ankara.
- Çeliköz, N. ve Çeliköz, M. (2018). Öğretmen Adaylarının Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, 262-274.
- Çetin, O. (2016). Pedagojik Formasyon Programı ile Lisans Eğitimi Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 658-685.
- Çınar, B. (2018). Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinde Genel Öz Yeterlilik Algısı, Mesleki Kaygı ve Mesleği Yapma Niyeti İlişkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi SBE.
- Debbağ, M. and Fidan, M. (2019). Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi Öğretim Programının Teknoloji Okuryazarlığı Boyutları Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 22-50.
- Demir, B., Tosun, A., Yüksel, A. ve Konak, O. (2019). Spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerinin spor okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(45), 3814-3821.
- Disessa, A. A. (2000). Changing minds; computers, learning and literacy. *MIT Press*. Cambridge
- Durdukoca, F. Ş. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi* 10: (1): 69-77.
- Durmaz, S. (2011). Fen Öğretiminde Teknoloji Okuryazarlığı. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Görmez, E. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazar Düzeyleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Ekim, 137-157.
- Gülmez, T. (2015). Fen bilgisi öğretmen adaylarının internet özyeterlik düzeyleri ile bilgi okuryazarlık özyeterlikleri arasındaki ilişki. *Yayımlanmamış Yüksek*

Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.

- Güneş, F. (1997). Okuma–yazma öğretimi ve beyin teknolojisi. *Ocak*. Ankara.
- Gürtekin, A. (2019). Üniversite öğrencilerinin boş zaman tutumları ile sosyalleşme taktikleri ve dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi (Master's thesis, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Holland, S. M. (2004). “Attitudes Toward Technology and Development of Technological Literacy of Gifted and Talented Elementary School Students”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Ohio State University, Ohio.
- Horton, F.W. (2008). Understanding Information Literacy: A Primer. *UNESCO*. Paris
- İleri, M. (2019). Öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerinin gelecek beklentisi üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.
- İnal, K. (2009). Medya Okuryazarlığı Elkitabı. Ankara: *Ütopya Yayınevi*.
- İslam, A. (2016). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile sınıf öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterlilik algılarının karşılaştırılması (Ordu İli Örneği). T.C. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- İşler, Ş. (2002). Günümüzde Görsel Okuryazarlık Ve Görsel Okuryazarlık Eğitimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(15), 153-161.
- Jols, T. ve Thoman, E. (2008). 21. Yüzyıl Okuryazarlığı, Medya okuryazarlığına Genel Bir Bakış ve Sınıf İçi Etkinlikler. (Çeviren: Cevat Elma ve Alper Kesten), Ankara: *Ekinoks Yayınları*.
- Karasar, N. (2017). Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar ilkeler teknikler. *Nobel Yayınları*. Ankara
- Keefe, E. and Copeland, B. (2011). What is literacy? Thepower of a definition Research and Practice for Persons with Severe Disabilities. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 36(3-4), 92-99.
- Kellner, D. (2001). New Technologies/New Literacies:Reconstructing Education fort the New Millenium. *International Journal of Technology and Design Education*, S. 11, s. 67- 81.
- Kiremit, H. Ö. (2006). Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji ile İlgili ÖzYeterlilik İnançlarının Karşılaştırılması (Doctoral Dissertation). DEÜ EBS. İzmir.
- Kızılaslan, D. (2007). Bilgi Okuryazarlığı ve Üniversite Kütüphaneleri: Bilgi Okuryazarlığı Planı Hazırlama Unsurları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniveristesii, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kotaman, H. (2008). Öz Yeterlilik İnancı ve Öğrenme Performansının Geliştirilmesine İlişkin Yazın Taraması. *Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 3(1), 111-133.
- Kurbanoglu, S. (2010). Bilgi Okuryazarlığı: Kavramsal Bir Analiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 723-747.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi. *TÜBAR*(28), 284-302.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *TÜBAR*, 28, 283-298.
- Mora, N. (2008a). Medyatik Toplumlaşma Medya Okuryazarlığı. Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim. *www.altkitap.com*, (Erişim Tarihi: 15.03.2019).
- Nergis, A. (2011). Okuryazarlık kültürü ve değişen okuryazarlık türleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(3), 1133-1154.
- Oğuz, A.(2009). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz Yeterlilik İnançları”, *VIII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 15-28, Osmangazi Üniversitesi Eskişehir.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: *Türkiye Deneyimi. Bilgi Dünyası*, 11(1), 104-107.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1) 101-121.
- Özdiñç, Ö. (2005). Çukurova üniversitesi öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşleri, *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3, (2) 77-84.
- Özel, A. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Algılarının İncelenmesi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Paker, K. O. (2009). Çocuk Temsilleri ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi. (Editör: Selda İçin Akçalı). Medya ve Çocuk: Önce Çocuklar Düşlesin Diye. *Nobel Yayınları*. Ankara.
- Pekel, A. (2016). Spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri ve üniversite yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı.
- Polat, C. ve Odabaş, H. (2008). Bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenmenin anahtarı: Bilgi okuryazarlığı. Küreselleşme, *Demokratikleşme ve Türkiye Uluslararası Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri*, Antalya.

- Şahan, H. (2007). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Şahin, O. (2019). Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarında akademik öz-yeterlik ve mesleki kaygı arasındaki ilişkisinin incelenmesi. Doktora Tezi. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı. Kayseri.
- Şahin, Ş., & Özçelik, Ç. Ç. (2016). Ergenlik dönemi ve sosyalleşme. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 5(1), 42-49.
- Shyu, H. and Huang, L. (1999). Therelation of academic self-efficacy to academic out comes for senior high school students. *Journal of Educationand Psychology*. 22: (2): 267-294.
- TDK, (2005). Türkçe Sözlük. *Türk Dil Kurumu Yayınları*. Ankara.
- Ülker, G.Ş. (2019). Spor okur-yazarlığı kavramının antrenör, yönetici ve beden eğitimi öğretmenlerinin bakış açıları ile irdelenmesi İstanbul örneği. *İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.
- Ünlü, H. (2008). Beden eğitimi öğretmenlerinin yeterlikleri ve sınıf yönetimi davranışları. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- Üredi, I. ve Üredi, L. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine, buldukları sınıflara ve başarı düzeylerine göre fen öğretimine ilişkin öz yeterlilik inançlarının karşılaştırılması. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt7(2), 1-8
- USA. Reinking, D. (1994). Electronic Literacy: Perspectives in Reading Research. ERIC.
- Yaman S., Koray, C.Ö. ve Altunçekiç, A. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz yeterlilik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı:3, 355-366.
- Yazıcı, A. (2006). Ülkemizde bilgisayar okuryazarlığı üzerine. *Yüce Bilgi Akademisi e.dergisi*. www.yecis.com/edergi/makaleler/aliyazici.htm adresinden 12.11.2009 tarihinde alınmıştır.
- Yazıcı, A. (2006). Ülkemizde bilgisayar okuryazarlığı üzerine. *Yüce Bilgi Akademisi e.dergisi*. www.yecis.com/edergi/makaleler/aliyazici.htm adresinden 12.11.2009 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *11.Baskı. Seçkin Yayınevi*, Ankara
- Yıldırım, İ. (2015). The correlation between organizational commitment and occupational burnout among the physical education teachers: the mediating role of selfefficacy. *International Journal of Progressive Education*, 11(3).

Yıldırım, M. (2015). Üniversite öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ve yaşam kalitelerinin akademik başarı ve sosyalleşme üzerine etkisi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği). Doktora Tezi. *Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı*. Eskişehir.

Yıldırım, M. ve Bayrak, Ç. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ve yaşam kalitelerinin akademik başarı ve sosyalleşme üzerine etkisi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 34(1): 123-144.

Yılmaz, M., Gürçay, D. ve Ekici, G. (2007). Akademik öz yeterlik ölçeğinin türkçe'ye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 33: 253- 259. Ankara.

Zeldin, A.L. and Pajares, F. (2000). Against the odds: self-efficacy beliefs of women in mathematical, scientific and technological careers. *American Educational Research Journal* 37: 215-246. 64.

